

SZTUKA I KRYTYKA

ART AND CRITICISM

POLSKI INSTYTUT STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA
POLISH INSTITUTE OF WORLD ART STUDIES

nr 3 (162) marzec

2026

SZTUKA I KRYTYKA / ART AND CRITICISM

Komunikat Zarządu

Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata

2026, nr 3 (162) marzec

Pod redakcją:

Jerzego Malinowskiego, Grażyny Raj i Marcina Teodorczyka (sekretarz)

**Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata /
Polish Institute of World Art Studies**

Adres redakcji:

00-032 Warszawa, ul. Foksal 11 – 6; 601 31 36 91

biuro@world-art.pl, www.world-art.pl

**Recenzenci: prof. dr hab. Anna Markowska i prof. dr hab. Jan Wiktor
Sienkiewicz**

Projekt okładki: Łukasz Aleksandrowicz

Copyright by Polish Institute of World Art Studies

ISSN 2544-9281

Zarząd prosi o wpłacanie składek i darowizn na konto Instytutu

24 1940 1076 3101 7420 0000 0000

**Członkowie od 1 stycznia 2022 roku płacą 20 zł miesięcznie,
doktoranci, emeryci i renciści 10 zł miesięcznie.**

Miesięcznik oraz publikacje Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata
można nabyć w: siedzibie Instytutu

oraz w Wydawnictwie Tako, ul. Słowackiego 71/5, 87-100 Toruń

tako@tako.biz.pl, www.tako.biz.pl

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI POLSKIEGO
INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA
ZA 2025 ROK

Spis treści:

Informacje o organizacji i statusie naukowym placówki

Nekrolog dr hab. Magdaleny Łaptaś

KONFERENCJE

Konferencja Jubileuszowa z okazji 25-lecia Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata w Warszawie (tekst Jerzy Malinowski)

Program Konferencji Jubileuszowej (proj. graf. Filip Pręgowski)

Ceremonia wręczenia odznaczeń MKiDN

Konferencja *Mexican Art Goes Global. Tracing Artistic Connections during the Iron Curtain Era* we Wrocławiu (tekst Karolina Zychowicz)

Program Konferencji

10. Konferencja Sztuki Nowoczesnej. Odzwierciedlenia i przekształcenia. Tożsamość artysty w zmieniającej się rzeczywistości politycznej XX wieku w Toruniu (tekst Małgorzata Geron)

Program Konferencji (proj. graf. Filip Pręgowski)

Spotkanie *Polska sztuka użytkowa w latach 1921-2004*

Program Spotkania

Konferencja *Miejsca kultu i pamięci na pograniczu kultury i natury* w Stacji Naukowej PAN w Rzymie i w Białymstoku (tekst Jerzy Uścińowicz)

Programy konferencji

Konferencja *Tradycja i tożsamość w czasie i przestrzeni architektury* w Supraślu i Białymstoku

Program konferencji

KONWERSATORIA I SEMINARIA

Konwersatorium ***Sztuka i tradycje artystyczne Azji i Afryki***

Seminarium Afrykanistyczne

Konwersatorium ***Muzea polskie w XX wieku***

Spotkanie Stowarzyszenia Architektów Polskich i PISnSŚ

Prof. Krzysztof K. Pawłowski, *Meandry badań nad kształtowaniem miasta*

PUBLIKACJE

Krzysztof K. Pawłowski, *Wokół Doliny Rodanu. Geneza ukształtowania średniowiecznej przestrzeni miejskiej. Refleksje architekta*. Red. Grażyna Raj.

Wyd. PISnSS i Wyd. Tako, Warszawa – Toruń 2025

Czasopisma i publikacje w seriach wydawniczych – w przygotowaniu

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA I ARTYSTYCZNA

„**Series Byzantina**” tom 23 – redakcja materiałów z konferencji *Art of the Greek Diaspora w Zamościu*. Przygotowania do Międzynarodowego Kongresu Bizantynologicznego w Wiedniu w 2026 (tekst Waldemar Deluga).

Muzeum Sztuki Afrykańskiej w Belgradzie – perspektywy współpracy

Współpraca z Muzeum i z Instytutem Polskim w Belgradzie – seminarium *Darkness* poświęcone zagadnieniom kolonizacji i dekolonizacji w kontekście zaangażowania krajów Europy Środkowej i byłej Jugosławii w Afryce (tekst Joanna Wasilewska).

Polska Misja Artystyczno-Naukowa w Japonii - Dni Polskiego Dziedzictwa 2025 (tekst Radosław Predygier).

IX Międzynarodowa Konferencja Konserwatorska *Tekstyliia w zabytkach. Badania – konserwacja – innowacje / Textiles in Artifacts. Research – Conservation – Innovation*, Toruń, 15-17 kwietnia 2026 (tekst Katarzyna Zapolska)

Sztuka i Krytyka / Art and Criticism. Komunikat Zarządu Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata - spis zawartości rocznika

Walne Zebranie Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata 31 maja 2025

Protokół Walnego Zebrania (opr. Joanna Wasilewska)

Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej PISnSS z kontroli działalności merytorycznej i finansowej za rok 2024 (opr. Jacek Tomaszewski i Weronika Liszewska).

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA ZA 2025 ROK

Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata jest jednostką badawczą na podstawie decyzji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego nr 513/ Kat/ 2017 z 25 października 2017 roku.

Status Instytutu jako jednostki badawczej o charakterze „innego podmiotu prowadzącego głównie działalność naukową w sposób samodzielny i ciągły” został po pozytywnym zaopiniowaniu przez Komisję Ewaluacji Nauki potwierdzony decyzją Ministra Edukacji i Nauki w piśmie Departamentu Nauki MEiN DN-WIN.8801.77.2022.KS z dnia 18 lipca 2022 roku.

Instytut ma oddziały w Gdańsku, Krakowie, Łodzi, Toruniu, Warszawie oraz prowadzi Polską Misję Artystyczno-Naukową w Okayamie w Japonii.

W skład władz Instytutu wchodzi:

Zarząd

Prezes: prof. zw. dr hab. Jerzy Malinowski

Wiceprezes: dr Agnieszka Kluczevska-Wójcik

Wiceprezes: prof. dr hab. Anna Markowska

Wiceprezes: dr hab. prof. Hanna Rubinkowska-Anioł

Sekretarz: dr Joanna Wasilewska

Skarbnik: dr Magdalena Ginter-Frołow

Członek (sprawy członkowskie i składki): dr Magdalena Tarnowska

Członek (sprawy organizacyjne): dr Karolina Wolska-Pabian

Członek (sprawy wydawnicze): red. Grażyna Raj

Rada Naukowa

Przewodniczący RN: prof. dr hab. arch. Jerzy Uścińowicz

Komisja Rewizyjna

Dr Jacek Tomaszewski – przewodniczący

Dr hab. prof. Weronika Liszewska

Dr Jakub Zarzycki

Członkami Instytutu jest 127 osób, w tym 33 profesorów i doktorów habilitowanych oraz 72 doktorów (historyków sztuki, etnologów, teatrologów, orientalistów, architektów, konserwatorów dzieł sztuki).

Placówka prowadzi działalność badawczą, wydawniczą i dydaktyczną (w formie wykładów, seminariów i zebrań zespołów). W skład Instytutu wchodzi zespoły badawcze i redakcje. Współpracuje z instytucjami zagranicznymi i krajowymi (uniwersytetami, instytutami naukowymi, muzeami i towarzystwami naukowymi) na podstawie umów i porozumień o wspólnych badaniach.

**Instytut realizował w 2025 roku 3 projekty finansowane przez
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego:**

Strona internetowa wraz z repozytorium cyfrowym Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata POPUL/SN/0449/2024/02	34 700,00
Karol Tichy (1871-1939) - artysta w kręgu „Ładu” i polskiej sztuki użytkowej WNM/SN/0080/2025/01	7 400,00
IX Międzynarodowa konferencja konserwatorska "Tekstylika w zabytkach - badania, konserwacja, innowacje" (w 2026) WNK/SN/0345/2025/01	6 600,00
Razem (w 2025)	57 700,00

Zarząd Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata
z żalem zawiadamia o śmierci w dniu 22 kwietnia 2025 roku

wieloletniej członkini

Dr Magdaleny Łaptaś

historyczki sztuki i archeolożki, badaczki sztuki bizantyńskiej
oraz sztuki chrześcijańskiego Egiptu i Nubii,

pracowniczkii Instytutu Historii Sztuki
Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

KONFERENCJE

Prof. Jerzy Malinowski

Konferencja Jubileuszowa z okazji 25-lecia Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata 27-29 marca 2025

Po kolejnych 5 latach znów członkowie Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata spotkali się w tym samym miejscu, w Sali wystawowej gościnnego Stowarzyszenia Architektów Polskich. Poprzednie dwie konferencje w dniu 28 marca 2015 i 18 stycznia 2020 roku były jednodniowe, wypełnione krótkimi relacjami o merytorycznej działalności Instytutu z podziałem na kontynenty i zakresy działalności, jak Sztuka współczesna czy Teatr. (Zostały one przypomniane w „Sztuce i Krytyce” 2025, nr 2.) Opublikowany wiosną 2020 roku (już w trakcie epidemii) nr 15 „Pamiętnika Sztuk Pięknych / Fine Art Diary” *Emanacje* z 54 artykułami ukazał wówczas szerokość badań członków i współpracowników Instytutu.

W programie III Konferencji Jubileuszowej znalazło się 60 referatów.

Program i Streszczenia referatów ukazały się w „Sztuce i Krytyce” 2025, nr 3.

Konferencja została podzielona na sekcje w kolejnych dniach:

w pierwszym – Sztuka Europy, w tym Polski oraz Sztuka żydowska

w drugim – Część oficjalna z odznaczeniami MKiDN, Sztuka Europy i Ameryki Północnej oraz Sztuka Ameryki Środkowej i Południowej

w trzecim – Sztuka Azji, Sztuka Afryki oraz Sztuka Antarktydy.

Referaty podzielić można na dwa rodzaje:

- *Badania Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata 2000-2024*” z tekstami o działalności naukowej i wydawniczej w 25-leciu - projekty naukowe, konferencje i seminaria, bibliografia - czasopisma, serie wydawnicze, współpraca międzynarodowa i krajowa w „Sztuce Europy Wschodniej” 2025, tom XIII.

- *Studia nad sztuką świata czy globalna historia sztuki* w badaniach członków Instytutu w „Sztuce Europy Wschodniej” 2026, tom XIV.

W okresie minionych 5 lat świat zmienił się radykalnie. Epidemia przerwała kontakty z wieloma ośrodkami badań za granicą, zwłaszcza w Azji. W związku z wojną rosyjsko-ukraińską przerwana została współpraca z placówkami naukowymi i muzeami Moskwy i Petersburga, m.in. w badaniach nad Akademią Sztuki i polskimi jej wychowankami, a także nad kolonią artystyczną we Włoszech. Dzięki współpracy z Galerią Tretiakowską i uzyskanym materiałom udało się m.in. ukończyć i wydać 4 tomy po polsku i 3 po angielsku *Korpusu dzieł malarskich Henryka Siemiradzkiego* (2021-2024). *Korpus* z kolei otworzył szerokie badania nad relacjami artystycznymi polsko-włoskimi. Publikacja dzieł ze zbiorów Muzeum Historycznego w Moskwie w tomie *Johann Heinrich Müntz: Podróże malownicze przez Polskę 1780-1784* (2022) przyczyniła się do pogłębienia badań nad sztuką końca XVIII - początku XIX wieku i postacią ks. Stanisława Poniatowskiego. Reakcją na wydarzenia polityczne były badania polsko-ukraińskich relacji, w tym praca prof. Waldemara Delugi *Ukrainian Painting between Byzantine and Latin Traditions* (2019), tom VII „Sztuki Europy Wschodniej” *Sztuka ukraińska XX wieku i polsko-ukraińskie związki artystyczne* (2019) oraz tom XX „Series Bizantyna”, poświęcony głównie sztuce dawnej Kijowa (2022).

Najważniejszym zakresem badań stały się kontakty artystyczne polsko-włoskie i polska kolonia artystyczna we Włoszech. Dzięki projektom, konferencjom oraz publikacjom w czasopiśmie i seriach Instytutu dokonany został pierwszy przegląd zagadnień związanych z okresem od końca XVIII wieku do współczesności. Szeroką analizę badań zawiera artykuł Jerzego Malinowskiego *Polish Italian artistic relations from the end of the 18th century to the present day in research by the Polish Institute of World Art Studies* w tomie XII „Sztuki Europy Wschodniej/ The Art of Eastern Europe” z 2024 roku. Poza *Korpusem dzieł malarskich Henryka Siemiradzkiego* i związanymi z projektem 11 tomami studiów, były to cztery konferencje w

Rzymie: *Henryk Siemiradzki and the international Artistic Milieu in Rome* („Conferenze” vol. 145, 2020), *Contatti artistici polacco-italiani 1871-1939* („World Art Studies” vol. 21, 2021), *Contatti artistici polacco-italiani 1944-1980* („World Art Studies” tom 23; „Sztuka Europy Wschodniej/ The Art of Eastern Europe” tom XI, obydwie 2024) oraz *Il principe Stanislao Poniatowski* („Sztuka Europy Wschodniej/ The Art of Eastern Europe” tom XII, 2024). W Warszawie odbyła się konferencja *Antyk w sztuce i kulturze artystycznej końca XVIII wieku – początku XXI wieku* („Sztuka Europy Wschodniej/ The Art of Eastern Europe” tom X, 2022; „Pamiętnik Sztuk Pięknych / Fine Arts Diary” nr 17, 2022)

Szczegółowe informacje o badaniach, konferencjach Instytutu zawarte są w publikacji wydanej w związku z 15. rocznicą działalności *Sprawozdanie i bibliografia / Report and bibliography 2000-2015*, PISnSS, Warszawa-Toruń 2015 (s. 190) - na stronie <http://www.world-art.pl>.

Na tej stronie internetowej znajdują się Sprawozdania roczne z bibliografią za lata 2016-2023, a także pełne bibliografie czasopism, serii wydawniczych i pozycji poza seriami za cały okres działalności od 2000 roku.

W marcowym (3) numerze z 2025 roku „Sztuki i Krytyki” ukazał się obszerny tekst Jerzego Malinowskiego *O działalności Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata w latach 2020-2024*, ilustrowany okładkami publikacji.

W obecnej sytuacji trzeba zabezpieczyć dorobek Instytutu, a więc bibliografię czasopism i serii wydawniczych, znajdującą się na stronie internetowej, wykonać indeks autorów. Uzupełnić trzeba brakujące publikacje. Następnie zgromadzić e-booki i pdf-y publikacji, znajdujące się w Instytucie i bibliotekach.

W 2024 roku Instytut uzyskał środki z MNiSW w ramach programu „Społeczna odpowiedzialność nauki” moduł II – „Popularyzacja nauki” na realizację w 2025 roku tematu „Strona internetowa wraz z repozytorium cyfrowym Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata”.

Realizacja tego tematu pod kierunkiem dr Magdaleny Ginter-Frołow pozwoli na zabezpieczenie i udostępnienie w międzynarodowej skali dorobku Instytutu.

PROGRAM KONFERENCJI JUBILEUSZOWEJ Z OKAZJI 25-LECIA POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA

--- i poprzedzających go
Stowarzyszenia Sztuki Nowoczesnej w Toruniu
(2000–2011)
oraz Polskiego Stowarzyszenia Sztuki Orientu
(2006–2011)

--- Pawilon wystawowy
Stowarzyszenia Architektów Polskich
Warszawa, ul. Foksal 2, 27–29 marca 2025

--- Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata jest jednostką naukową
na podstawie decyzji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
nr 513/ Kat/ 2017 z 25 października 2017.

Status Instytutu jako jednostki badawczej o charakterze „innego podmiotu prowadzącego głównie działalność naukową w sposób samodzielny i ciągły” został po pozytywnym zaopiniowaniu przez Komisję Ewaluacji Nauki potwierdzony decyzją Ministra Edukacji i Nauki w piśmie Departamentu Nauki MEiN DN-WIN.8801.77.2022. KS z dnia 18 lipca 2022.

CZWARTEK 27.03.2025

09.00 Rejestracja

09.50 **Prof. zw. dr hab. Jerzy Malinowski** (prezes Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata)
Otwarcie

SZTUKA EUROPY, W TYM POLSKI

10.00 **Prof. dr hab. Waldemar Deluga** (Uniwersytet w Ostrawie; PISnSŚ)
Badania nad sztuką bizantyjską i postbizantyjską w Polskim Instytucie Studiów nad Sztuką Świata

10.20 **Dr Marzena Królikowska-Dziubecka** (PISnSŚ)
Sztuka XVIII i początków XIX w. w badaniach Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata

10.40 **Dr hab., prof., Agnieszka Bender** (KUL; PISnSŚ)
Baltazar Odescalchi – współtwórca Museo Artistico Industriale (MAI) w Rzymie (1873)

11.00 **Dr Jakub Zarzycki** (UWr.; PISnSŚ)
Edycja „Listy Henryka Siemiradzkiego”

11.20 Dyskusja i przerwa

11.40 **Dr Jacek Tomaszewski** (Muzeum Azji i Pacyfiku; PISnSŚ)
Działalność Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata w zakresie ochrony zabytków

12.00 **Dr hab., prof., Piotr Majewski** (UKSW; IPN; PISnSŚ)
O przeszłości dla przyszłości. Konwersatorium „Muzea polskie w XX wieku”

12.20 **Dr Małgorzata Geron** (UMK; PISnSŚ)
Konferencje Sztuki Nowoczesnej w Toruniu

12.40 **Prof. dr hab. inż. arch. Piotr Marciniak** (Wydział Architektury Politechniki Poznańskiej; SARP; PISnSŚ)
Krajowe i zagraniczne wydawnictwa oraz ich wpływ na polskie życie architektoniczne

13.00 **Dr Aleksandra Sumorok** (ASP w Łodzi; PISnSŚ)
Socrealizm. Mikrohistorie. Architekci o architekturze

13.20 **Dyskusja**

13.40 **Przerwa obiadowa**

14.40 **Dr hab., prof., Eleonora Jedlińska** (UŁ; PISnSŚ)
Jean Fautrier (1898-1964) - „Był jednym z najważniejszych artystów XX wieku”. Rzeźbiarz i malarz z Châtenay Malabry

15.00 **Dr hab., prof., Łukasz Guzek** (ASP w Gdańsku; PISnSŚ)
Fotografia jako narzędzie analityczne w sztuce koncepcyjnej lat 70.

15.20 **Dr Anna Dzierżyc-Horniak** (KUL; PISnSŚ)
„Sztuka, która wznieca niepokój” (2011). Kuratorski manifest -interwencja Andrzeja Turowskiego w Wenecji

15.40 **Dr Dorota Grubba-Thiede** (ASP w Gdańsku; PISnSŚ)
„Najciekawsze rzeźby powstają w NASA”: przestrzenie antygrawitacyjne (Wanda Czełkowska, Tomasz Skórka); organiczność elektroniki (Marek Targoński, Viktoria Vesna); nieoznaczoność (Marta Branicka, Diller Scofidio + Renfro); postawy sztuki progresywnej

16.00 **Dr hab., prof., Małgorzata Stępnik** (UMCS; PISnSŚ)
Motywy architektury parlante w kinie XXI wieku

16.20 **Dr hab., prof., Agnieszka Gralińska-Toborek** (UŁ; PISnSŚ)
Wyzwania współczesnej estetyki - jak nadążyć za zmieniającym się światem

16.40 **Dyskusja i przerwa**

SZTUKA ŻYDOWSKA

17.00 **Dr Renata Piątkowska** (Muzeum Historii Żydów Polskich; PISnSŚ)
Sztuka żydowska w Polskim Instytucie Studiów nad Sztuką Świata – konferencje, serie wydawnicze, spotkania

17.20 **Dr Tamara Sztyma** (MHŻP; PISnSŚ)
Sztuka żydowska – dzieje pojęcia a współczesne narracje

17.40 **Dr Magdalena Tarnowska** (UKSW; PISnSŚ)
Świat po Holokauście w twórczości ocalałych – artystów polsko-żydowskich – w latach 1945-1950. Wybrane przykłady

18.00 **Dyskusja**

18.20 **Dr Katarzyna Zapolska** (UMK; PISnSŚ)
Badania nad technologią i techniką wykonania tkanin azjatyckich ze zbiorów polskich (referat przeniesiony z soboty)

PIĄTEK 28.03.2025

09.30 **Otwarcie**

09.40 **Prof. zw. dr hab. Jerzy Malinowski** (prezes PISnSŚ)
O działalności Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata 2020–2025

10.00 **CZĘŚĆ OFICJALNA –**
Odznaczenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

10.40 **Dr Beata Biedrońska-Słota** (PISnSŚ)
Tkaniny w relacjach artystycznych Polski z Bliskim Wschodem – badania Oddziału Krakowskiego PISnSŚ

Prof. dr hab. Jurij Biriulow (ASP we Lwowie; PISnSŚ)
Posłanie do uczestników konferencji

11.00 **Prof. dr hab. Anna Markowska** (UWr.; PISnSŚ)
Od „Trikstera” do post-krytyki

11.20 **Prof. dr hab. inż. arch. Jerzy Uściłowicz** (Wydział Architektury Politechniki Białostockiej; SARP; PISnSŚ)
Granice architektury i sztuki pogranicza. Refleksje i inicjacje

11.40 **Dr Magdalena Ginter-Frołow** (MAiP; PISnSŚ)
Sztuka prowincji. Nowe spojrzenie na perskie malarstwo miniaturowe

12.00 **Tomasz Klejna** (Wydawnictwo TAKO)
O Wydawnictwie TAKO

12.10 **Grażyna Raj** (PISnSŚ)
O redakcji

12.20 **Dyskusja i przerwa**

SZTUKA EUROPY I AMERYKI PÓŁNOCNEJ

12.40 **Dr Agnieszka Kluczevska-Wójcik** (PISnSŚ)
Relacje artystyczne polsko-francuskie w publikacjach Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata - podsumowanie i nowe perspektywy badawcze

13.00 **Dr Mariola Kazimierczak** (Musée national du château de Malmaison)
Michał Tyszkiewicz (1828-1897) – kolekcjoner sztuki antycznej

13.20 **Dr hab. Dominika Buchowska-Greaves** (UAM; PISnSŚ)
Polsko-brytyjskie kontakty artystyczne za przełomie 19/20 wieku: fascynacje, inspiracje, konfrontacje

13.40 **Dr hab. Maria Hussakowska-Szysko** (PISnSŚ)
Badania nad sztuką amerykańską XX wieku w Polsce

14.00 **Przerwa obiadowa**

15.00 **Dr hab., prof., Filip Pręgowski** (UMK; PISnSŚ)
Nowe interpretacje w polskich badaniach sztuki amerykańskiej. Przypadek Sarah Charlesworth w kontekście medium i pamięci

15.20 **Prof. dr hab. Jan W. Sienkiewicz** (UMK; PISnSŚ)
Konferencje i wydawnictwa PISnSŚ w drodze do „Słownika artystów polskich na obczyźnie od XIX do XXI wieku”: Wielka Brytania, Francja, Włochy, Stany Zjednoczone, Kanada

15.40 **Dr Katarzyna Szrodt** (PISnSŚ)
Zadania i wyzwania badacza twórczości polskich artystów plastyków w Kanadzie

16.00 **Dr, prof., Łukasz M. Sadowski** (ASP w Łodzi; PISnSŚ)
Łodzianin w Italii, czyli o Davide Pacanowskim, architekcie i inżynierze

16.20 **Dr hab., prof., Joanna Kucharzewska** (UMK; PISnSŚ)
Badania nad architekturą w rocznikach „Studiów z Architektury Nowoczesnej”

16.40 **Dyskusja i przerwa**

SZTUKA AMERYKI ŚRODKOWEJ I POŁUDNIOWEJ

- 17.00** **Dr Ewa Kubiak** (UŁ; PISnSŚ)
Mecenat artystyczny duchowieństwa w Cusco w okresie wicekrólestwa Peru
- 17.20** **Dr Karolina Zychowicz** (UWr.; PISnSŚ)
Obecność sztuki meksykańskiej w Europie Wschodniej w okresie zimnej wojny – zarys problematyki
- 17.40** **Dr Katarzyna Cytlak** (UMK; PISnSŚ)
Opcja dekolonialna a Europa Wschodnia. Kontakty między artystami z Ameryki Południowej i Europy Środkowo-Wschodniej w latach 70.
- 18.00** **Dyskusja i przerwa**
- 18.20** **Dr hab. Agnieszka Staszczuk** (UJ; PISnSŚ)
Przeгляд badań nad sztuką indyjską w działalności PISnSŚ (referat przeniesiony z soboty)

SOBOTA 29.03.2025

SZTUKA AZJI

- 09.00** **Dr hab., prof., Bogna Łakomska** (ASP w Gdańsku; PISnSŚ)
Badania nad sztuką Azji w roczniku „Art of the Orient” (2020-2024)
- 09.20** **Dr Joanna Wasilewska** (PISnSŚ)
Sztuka Azji w muzeach polskich
- 09.40** **Dr Bogusław R. Zagórski** (Instytut Ibn Khalduna: PISnSŚ)
Polska veduta Mekki: historia projektu, założenia i przebieg opracowania oraz prezentacja dzieła
- 10.00** **Karolina Krzywicka** (MAiP; PISnSŚ)
Polskie badania nad sztuką Azji Centralnej
- 10.20** **Prof. dr hab. Marzenna Czerniak-Drożdżowicz** (UJ; PISnSŚ)
Wisznuckie świątynie południa Indii (Tamilnadu) – z dala od głównych szlaków
- 10.40** **Dyskusja i przerwa**

- 11.00** **Maurycy Gawarski** (PISnSŚ)
„Dziennik chiński” Jerzego Grotowskiego. Odczytanie sinologiczne
- 11.20** **Dr hab. Ewa Rynarzewska** (UW; PISnSŚ)
Ofiara czy kolaborant? Aktor koreański w czasach okupacji japońskiej (1910-1945)
- 11.40** **Prof. dr hab. Estera Żeromska** (UAM; PISnSŚ)
Dramat japoński
- 12.00** **Katarzyna Anna Maleszko** (PISnSŚ)
Zbrodnia, demony i strach. Obrazy zła w sztuce japońskiej
- 12.20** **Przerwa obiadowa**
- 13.20** **Dr Ewa Kamińska** (UJ; PISnSŚ)
Sztuka japońska w kontekście badań Oddziału Krakowskiego PISnSŚ
- 13.40** **Dr Magdalena Furmanik-Kowalska** (PISnSŚ)
O badaniach sztuki japońskich i chińskich artystek w Polsce i na świecie
- 14.00** **Dr Joanna Waclawek** (PISnSŚ)
Wystawa Współczesnej Tkaniny Artystycznej i Batiku Polskiego „POLA” – Honorowy Patronat PISnSŚ nad pierwszą wystawą polskiej tkaniny w Muzeum Narodowym Indonezji w październiku 2022 roku
- 14.20** **Dyskusja i przerwa**
- SZTUKA AFRYKI**
- 14.40** **Dr Magdalena Łaptaś** (UKSW; PISnSŚ)
Specyfika badań nad ikonografią nubijską – nowe identyfikacje wybranych malowideł
- 15.00** **Dr hab. Hanna Rubinkowska-Anioł** (UW; PISnSŚ)
Sztuka jako źródło w badaniach historycznych: przykład malarstwa etiopskiego
- 15.20** **Dr Marta Widy-Behiesse** (UW; PISnSŚ)
Sztuka i tradycje artystyczne w badaniach kulturoznawczych. Przykład Maghrebu w narracji Instytutu Świata Arabskiego w Paryżu

15.40 **Dr Nagmeldin Karamalla-Gaiballa** (UW; PISnSŚ)
Wykorzystanie badań nad tradycjami artystycznymi w Afryce w naukach politycznych

16.00 **Dr hab., prof., Aneta Pawłowska** (UŁ; PISnSŚ)
Fotografia z Afryki Południowej – między dokumentem a sztuką

16.20 **Dyskusja i przerwa**

SZTUKA ANTARKTYDY

16.40 **Dr inż. arch. Andrzej Wojciech Kuryłek** (JUKU Architekci; IARP; SARP)
Architektura w środowisku ekstremalnym. Stacje polarne

17.00 **Dyskusja**

17.10 **Dr Eleonora Bergman** (PISnSŚ)
Synagogi XIX-wieczne w Polsce w 2025 roku: stan wiedzy (referat przeniesiony z czwartku)

17.30 **Zakończenie konferencji**

Referaty przeniesione na prośbę prelegentek

Dr Eleonora Bergman (PISnSŚ)
referat przeniesiony z czwartku na sobotę, na godz. 17.10
Synagogi XIX-wieczne w Polsce w 2025 roku: stan wiedzy

Dr Katarzyna Zapolska (UMK; PISnSŚ)
referat przeniesiony z soboty na czwartek, na godz. 18.20
Badania nad technologią i techniką wykonania tkanin azjatyckich ze zbiorów polskich

Dr hab. Agnieszka Staszczyk (UJ; PISnSŚ)
referat przeniesiony z soboty na piątek, na godz. 18.20
Przegląd badań nad sztuką indyjską w działalności PISnSŚ

Ceremonia wręczenia odznaczeń.

Od prawej: dr Joanna Wasilewska (sekretarz Zarządu; prowadząca Część oficjalną konferencji), prof. Jerzy Uścińowicz (przewodniczący Rady Naukowej), przedstawiciel MKiDN, Grażyna Raj (członkini Zarządu), dr Magdalena Ginter-Frołow (skarbnik), prof. Anna Markowska (wiceprezes), dr Beata Biedrońska-Słota (wieloletni prezes Oddziału Krakowskiego), prof. Jerzy Malinowski (prezes – odbierał odznaczenia w imieniu prof. Jurija Biriulowa i Krzysztofa Z. Cieszkowskiego), Tomasz Klejna (Wydawnictwo Tako).

ODZNACZENIA

W związku z jubileuszem Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata wystąpił do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Hanny Wróblewskiej o nadanie członkom medali „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” i odznaki honorowej „Zasłużony dla Kultury Polskiej”

W drugim dniu konferencji 28 marca 2025 roku odznaczenia zostały wręczone:

Złoty Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” –
Dr Beacie Biedrońskiej-Słota

Srebrne Medale „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” –
Prof. dr hab. Jurijowi Biriulowowi,
Prof. dr hab. Annie Kutaj-Markowskiej
Prof. dr hab. arch. Jerzemu Uścińowiczowi

Brazowe Medale „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” –
Dr Magdalenie Ginter-Frołow
Tomaszowi Klejnie
Grażynie Raj-Bogdan

Odznaka honorowa „Zasłużony dla Kultury Polskiej” –
Krzysztofowi Zygmuntowi Cieszkowskiemu

Dr Karolina Zychowicz

Konferencja *Mexican Art Goes Global. Tracing Artistic Connections during the Iron Curtain Era*

Konferencja *Mexican Art Goes Global. Tracing Artistic Connections during the Iron Curtain Era* we Wrocławiu w dniach 22–23 maja 2025, zorganizowana przez członkinię PISnSS dr Karolinę Zychowicz z Zakładu Sztuki Nowoczesnej i Współczesnej Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego, kierowanego przez prof. Annę Markowską (wiceprezesa PISnSS), okazała się sukcesem. Zgromadziła znakomitych badaczy z Anglii, Bułgarii, Czech, Finlandii, Hiszpanii, Meksyku, Niemiec, Polski, Rumunii i Stanów Zjednoczonych. Dyskusje były żywe, a temat – wyjątkowo atrakcyjny. Ponieważ nie został jeszcze kompleksowo opracowany, całe przedsięwzięcie miało charakter pionierski.

Konferencję otworzył Ambasador Meksyku w Polsce, Juan Sandoval Mediolea, głęboko zaangażowany w promocję sztuki swojego kraju. Jego przemówienie wzbudziło prawdziwy entuzjazm wśród słuchaczy. W otwarciu uczestniczyli również: rektor Uniwersytetu Wrocławskiego, prof. Robert Olkiewicz, prezes Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata, prof. Jerzy Malinowski oraz dyrektor Ossolineum, dr Łukasz Kamiński. Wykład wprowadzający w tematykę konferencji przygotowała prof. Anna Markowska – zestawiała dorobek malarski legendarnego polskiego artysty Andrzeja Wróblewskiego z twórczością graficzną Leopolda Méndeza, którego prace mogły mieć związek z twórczością Polaka.

Konferencja została podzielona na pięć paneli. Pierwszy z nich dotyczył *Frente Nacional de Artes Plásticas* – organizacji odpowiedzialnej za objazdową wystawę sztuki meksykańskiej, prezentowaną głównie w Europie Wschodniej (1955 – Polska, Bułgaria, Rumunia, NRD; 1956 – NRD, Czechosłowacja; 1957 – Chiny).

Ekspozycja (temat drugiego panelu) miała przełomowe znaczenie dla życia artystycznego w wymienionych krajach, o czym mówili: Guillermina Guadarrama Peña (CENIDIAP-INBAL, Ciudad de México), dr Fabiola Martínez Rodríguez (Saint Louis University, Madryt), dr Magdalena Nowak i Hanna Doroszuk z Muzeum Narodowego w Warszawie, Rado Ištók z Narodowej Galerii w Pradze, dr Irina Cărăbaș z Narodowego Instytutu Sztuk w Bukareszcie oraz Laura Rosengarten z Uniwersytetu w Lipsku. Katarzyna Szydłowska-Schiller z Muzeum Narodowego w Warszawie przekazała uczestnikom cenną informację – cała wystawa *Taller de Gráfica Popular*, podróżująca po Polsce w latach 1949–1950, znajduje się w zbiorach tej instytucji.

Ciekawych spostrzeżeń dostarczył prof. Matthew Rampley z Uniwersytetu Masaryka w Brnie, według którego Polacy są znacznie bardziej otwarci niż Czesi na sztukę pozaeuropejską. To właśnie dlatego wystawa z 1955 roku miała tak istotne znaczenie dla polskiego życia artystycznego.

Trzeci panel (pierwszy w drugim dniu konferencji) wzbudził duże zainteresowanie, gdyż dotyczył obecności sztuki meksykańskiej w Azji w okresie zimnej wojny. Wystąpili: dr Marisol Villela Balderrama (Northwestern State University of Louisiana) oraz dr Jinyoung Anna Jin (Stony Brook University, Nowy Jork). Drugi z referatów ukazał tragiczną postać koreańskiego artysty Lee Qoede, powiązanego z meksykańskim muralizmem, który zdezerterował podczas wojny koreańskiej (1950–1953) i przeniósł się do Korei Północnej.

Czwarty panel dotyczył obecności sztuki meksykańskiej w Europie Wschodniej w latach 70. i 80. XX wieku. Pierwszą referentką była Rada Georgieva z Courtauld Institute w Nowym Jorku, która mówiła o niezwyklej kolekcji dwudziestowiecznej sztuki meksykańskiej w bułgarskim Płowdiwie (dar z 1981 roku, będący wynikiem nawiązania relacji dyplomatycznych między Bułgarią a Meksykiem w 1974 roku).

Dorota Jarecka przedstawiła performans meksykańskiego artysty Jorge Reiny, który odbył się w Warszawie w 1976 roku – według badaczki wydarzenie to było reakcją na zmęczenie sztuką konceptualną w polskim życiu artystycznym. Jorge Sanguino z Uniwersytetu w Kolonii przekroczył ramy zimnej wojny, prezentując obecność meksykańskiej sztuki w Europie w latach 90.

Niezwykle ważny okazał się wykład prof. Agaty Jakubowskiej, która odkryła fascynujące historie związane z wystawą *Twórczość kobiet meksykańskich*, prezentowaną w 1981 roku w kilku miastach Polski. Była ona pokłosiem rozwoju ruchów feministycznych w Meksyku oraz efektem Międzynarodowego Roku Kobiet (1975), w ramach którego w Meksyku zorganizowano konferencję gromadzącą kobiety z całego świata.

Piąty panel dotyczył kulturowych transferów. Dr Katarzyna Cytlak z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu zaprezentowała postać Marcosa Kurtycza – mało znanego w Polsce artysty, który miał ogromny wpływ na rozwój performansu w Meksyku. Co ciekawe, Kurtycz był emigrantem z Polski i ofiarą antysemitycznej nagonki z 1968 roku. W Meksyku silnie akcentował swoją tożsamość wschodnioeuropejską, natomiast w Polsce występował jako radykalny artysta z Meksyku. Panel zamknął referat dr Małgorzaty Reinhard-Chlandy, poświęcony artystce Dianie Dyjak Montes de Oca, mającej związki z Polską.

Ostatni panel dotyczył relacji między meksykańską sztuką a literaturą w kontekście zimnej wojny. Lucas Pawelek z University of South Carolina mówił o nostalgii, buncie i pamięci w meksykańskim i polskim malarstwie ściennym. Jonas Hernegger z Ludwig-Maximilians-Universität w Monachium zaprezentował doskonały referat na temat swoich badań nad pojęciem realizmu magicznego – używanego wobec literatury Ameryki Łacińskiej po 1945 roku oraz malarstwa z okresu Republiki Weimarskiej (być może termin ten został przeniesiony przez europejskich emigrantów).

Konferencję zakończył referat Anielki Mroczek, która wykorzystwała twórczość Eleny Poniatowskiej – jednej z najważniejszych pisarek Meksyku, w której płynie krew polskiego króla – do analizy prac związanej z Meksykiem Any Mendiety.

Wydarzenie było transmitowane na żywo na Facebooku Instytutu Historii Sztuki, Ossolineum oraz Ambasady Meksyku w Polsce (pierwszy dzień – ok. 1000 wyświetleń, drugi dzień – ok. 1700 wyświetleń). Nagranie jest dostępne na tych profilach. Tekst ze fotografiami z konferencji został opublikowany w 6 numerze „Sztuki i Krytyki” z 2024 roku.

Dr Karolina Zychowicz

Department of Modern and Contemporary Art (IHS UWr,
Poland) invites you to an international conference

MEXICAN ART GOES GLOBAL

TRACING ARTISTIC CONNECTIONS
DURING THE IRON CURTAIN ERA

Conference Details:

Date May 22-23, 2025
Location Ossolineum

Co-organizers:

National
Ossolinski
Institute

POLISH
INSTITUTE
OF WORLD
ART
STUDIES

México
Embajada de México en Polonia

PROGRAM KONFERENCJI

22.05.25

10.00–10.30 opening of the conference by the Ambassador of Mexico, Juan Sandoval Mendiola in the presence of the university authorities; Speeches by Professor Jerzy Malinowski (Polish Institute of World Art Studies) and Dr. Łukasz Kamiński, Director of the Ossolineum

10.30-11.30 Prof. Anna Markowska (Uniwersytet Wrocławski), *Why Did a Wistful Polish Artist Turn to Revolutionary Mexican Prints?* [keynote speech]

I Frente Nacional de Artes Plásticas (FNAP)

11.30-11.50 Katarina Lopatkina, PhD (Finland, Finnish Labour Museum Werstas, Tampere), *Diego Rivera and Soviet Comrades: from Beloved Hero to Pariah and Back*

11.50–12.10 Guillermina Guadarrama Peña (CENIDIAP-INBAL, Ciudad de México), *Frente Nacional de Artes Plásticas (National Front of Plastic Arts), a collective in resistance* **online**

12.10–12.30 Fabiola Martínez Rodríguez, PhD (Saint Louis University Madrid), *Proletarians, Peasants and Revolutionaries: the Enduring Legacies of FNAP's Touring Exhibition of Mexican Art*

12.30 – 14.00 discussion followed by a lunch break

II Mexican Art Exhibitions in Eastern Europe in the 1950s

14.00–14.20 Magdalena Nowak, PhD, Hanna Doroszuk (National Museum in Warsaw), *The People as the Source of Power! Mexican Art in the Contemporary Art Collection of the National Museum in Warsaw*

14.20–14.40 Katarzyna Szydłowska-Schiller (National Museum in Warsaw), *How Revolutionary Graphic Art from Mexico Found Its Way to the National Museum in Stalinist Warsaw?*

14.40–15.00 Rado Ištók, PhD Candidate (National Gallery, Prague), *Mexican Art in Czechoslovakia During the Cold War*

15.00–15.30 Discussion followed by a coffee break

15.30–15.50 Irina Cărăbaș, PhD (National University of Arts in Bucharest), *Mexican Art in Cold War Europe during the 1950s*

15.50–16.10 Laura Rosengarten, PhD Candidate (Leipzig University), *Mexican Art and the GDR in Late Stalinism*

16.10–16.30 prof. Matthew Rampley (Masaryk University, Brno), *Mexico in Brno: Querying the Case Study Paradigm* [keynote speech]

16.30 discussion

23.05.25

III Mexican Art in Asia during the Cold War Period

10.00–10.20 Marisol Villela Balderrama, PhD (Northwestern State University of Louisiana), *Go East: The World Peace Council and Mexican Art in Eastern Europe and Asia* **online**

10.20–10.40 Jinyoung Anna Jin, PhD (Stony Brook University, New York), *Beyond Borders: Lee Qoede's Post-Defection Journey in Mural Art and Transnational Influence*

10.40–11.10 Discussion followed by a coffee break

IV Mexican Art in Eastern Europe in the 1970s and 1980s

11.10–11.30 Rada Georgieva, PhD candidate (Courtauld Institute of Art, London), *Symbolic Gifts, Global Strategies: Mexican Art in Bulgaria's Cold War Diplomacy*

11.30–11.50 Dorota Jarecka, PhD (Institute of Literary Research, Polish Academy of Sciences, Warsaw), *The Cult of Death and the Cult of Life. Mexican Presence in Warsaw in 1976*

11.50–12.10 Jorge Sanguino, PhD candidate (University of Cologne), *Contemporary Mexican Art After the Wall: the Broken Link with Eastern Europe*

12.10–13.10 Prof. Agata Jakubowska (Uniwersytet Warszawski) *'The Art of Mexican Women' in State-Socialist Poland. U.S. Feminism versus Global Socialism* [keynote speech]

13.10 – 14.40 discussion followed by a lunch break

V Cultural transfers

14.40–15.10 Katarzyna Cytlak, PhD (University Nicolaus Copernicus, Toruń), *Mestizo consciousness: Marcos Kurtycz's bicultural Polish-Mexican identity*

15.10–15.30 Małgorzata Reinhard-Chlanda, PhD *Diana Dyjak Montes de Oca – Manifestation of Presence at the Crossroads of Cultures*

VI Mexican Literature and Art in the Context of the Cold War

15.30-15.50 Lukas Pawelek, PhD (University of South Carolina Beaufort), *From Literature to Walls: Nostalgia, Rebellion, and Memory in Mexican and Polish Urban Art*

15.50-16.10 Jonas Hernegger (independent researcher, Germany), *Magically Global. Mexico in a Painterly Correspondence with Central and Eastern Europe*

16.10-16.30 Anielka Mroczek (independent researcher, Lublin), *Elena Poniatowska, Ana Mendieta and the Cold War*

16.30 discussion

Ambasador Meksyku w Polsce, Juan Sandoval Mediolea na otwarciu konferencji

Dr Małgorzata Geron

10. Konferencja Sztuki Nowoczesnej.

Odzwierciedlenia i przekształcenia. Tożsamość artysty w zmieniającej się rzeczywistości politycznej XX wieku

CSW „Znaki Czasu” w Toruniu, 21-22 października 2025

Konferencje Sztuki Nowoczesnej od dwudziestu lat gromadzą badaczy i artystów zainteresowanych problematyką nowoczesności. Ten szeroki projekt naukowy od początku odbywa się przy współpracy Katedry Historii Sztuki Nowoczesnej i Pozaeuropejskiej z Polskim Instytutem Studiów nad Świata, który w tym roku świętuje Jubileusz 25-lecia. Rok 2025 to także rok Jubileuszu 80-lecia powstania Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Znajdujący się w jego strukturach Wydział Sztuk Pięknych został zorganizowany dzięki artystom przybyłym głównie z Wilna. Zmiana środowiska podyktowana nową sytuacją geopolityczną wymusiła wśród przymusowych emigrantów konieczność przystosowania się do nowej rzeczywistości. Nawiązując do sytuacji sprzed dekad oraz tematów ostatnich kilku konferencji, koncentrujących się na relacjach artystycznych polskich twórców ze środowiskami działającymi w Wielkiej Brytanii i Irlandii, Paryżu oraz Stanach Zjednoczonych, uczestnicy jubileuszowej edycji konferencji skupili się na kondycji artysty w kontekście zmieniającej się rzeczywistości politycznej. Podjęli zagadnienia związane z twórczością powstającą w wyniku migracji, przymusowego opuszczenia ojczyzny, adaptacji do nowych warunków kulturowych oraz łączenia elementów różnych tradycji. Szczególny nacisk położono na mikrohistorie – indywidualne losy twórców, których biografie i praktyki artystyczne stanowią świadectwo dialogu międzykulturowego.

Dwudniowe obrady odbywały się w ramach pięciu paneli dyskusyjnych.

Punktem wyjścia stało się zagadnienie migracji i tożsamości artystycznej. Małgorzata Geron, ukazując ewolucję stylu rzeźbiarza Augusta Zamoyskiego

(1893–1970), od formizmu po klasycyzującą stylizację, podkreśliła, że rzeźbiarz, funkcjonując w środowiskach arystokracji, awangardy i emigracji, stał się symbolem artysty negocjującego swoją tożsamość w zmieniającej się rzeczywistości politycznej. Referat Renaty Piątkowskiej dotyczył emigracji artystycznej lat 1936–1938, kiedy młodzi polsko-żydowscy twórcy przenieśli się do Paryża w poszukiwaniu wolności artystycznej, uciekając przed antysemityzmem. Irena Kossowska skupiła się na twórczości Zygmunta Turkiewicza (1912–1973), artysty-żołnierza, którego doświadczenia wojenne i kontakt z kulturami Bliskiego Wschodu oraz sztuką włoską ukształtowały unikatowy język malarski. Magdalena Wichtowska przedstawiła biografię Tadeusza Beutlicha (1922–2011), polsko-brytyjskiego artysty tekstylnego, którego twórczość była odpowiedzią na doświadczenie emigracji i kulturowej hybrydyzacji. Katarzyna Cytlak zastosowała teorię Édouarda Glissant, aby przeanalizować performanse Marka Kurtycza w Meksyku. Referat ukazał migrację jako doświadczenie „odkorzenia” i tworzenia relacji, które podważają tradycyjne pojęcie zakorzenia.

W drugim panelu mocno wybrzmiał wątek nowych perspektyw metodologicznych i transkulturowych w badaniach nad sztuką. Jarosław Hetman przedstawił analizę twórczości Davida Fostera Wallace’a w kontekście refleksji Josepha Campbella nad mitologią, ukazując mit jako narzędzie interpretacji współczesnych problemów kulturowych. Grzegorz Konecniak zaprezentował eksperymenty z wykorzystaniem sztucznej inteligencji do wizualizacji pejzaży dramatycznych w kanadyjskim teatrze, badając relacje między malarstwem a dramaturgią. Adrián Kobetič omówił obecność inspiracji japońską kulturą i filozofią Zen w sztuce Czechosłowacji drugiej połowy XX wieku, interpretując je w perspektywie postkolonialnej. Anna Dzierżyc-Horniak skupiła się na projekcie „Dissident Translations” Jane Jin Kaisen, analizując jej rolę w rekonfiguracji pamięci i tożsamości artystycznej poprzez wideo, performans i archiwalia.

W trzecim panelu skupiającym się na pamięci i migracji, w formie zdalnej, wystąpili uczestnicy z Londynu, Kolonii, Jerozolimy i Kalifornii.

Xiangyin Gu przedstawił analizę roli pamięci rodzinnej i archiwów fotograficznych w kształtowaniu tożsamości artystycznej, odwołując się do koncepcji „screen memory” Freuda. Meng Yi omówiła twórczość Hung Liu, wskazując na technikę „dripping memory” jako sposób wizualnego tłumaczenia traumy i dialogu między kulturami. Dr Emma Gashinsky zaprezentowała migracyjne estetyki w sztuce rumuńsko-żydowskich artystów działających w Izraelu, podkreślając hybrydowość tożsamości i strategie oporu wobec asymilacji. Alan Lechusza Aquallo skupił się na feministycznych narracjach w twórczości rdzennych artystek hiphopowych, ukazując ich rolę w przełamywaniu marginalizacji i budowaniu krytycznego dyskursu kulturowego.

W panelu czwartym zostały zaznaczone wątki relacji między miejscem, historią i tożsamością. Ada Szmulik omówiła wpływ miejsc kultu Wielkiej Matki na twórczość Moniki Sjöö, wskazując na znaczenie duchowości i migracji w kształtowaniu jej artystycznej tożsamości. Aleksandra Podzorska przedstawiła prace Marka Cecuły, analizując ich związek z polsko-żydowską historią i tożsamością oraz rolę pamięci w sztuce. Magdalena Maciudzińska-Kamczycka zaprezentowała biografie izraelskich artystek Zoyi Cherkassky-Nnadi i Nirit Takele, ukazując ich krytyczne podejście do kwestii migracji i wielokulturowości. Joanna Żeromska scharakteryzowała twórczość Karola Palczaka, podkreślając znaczenie miejsca i lokalnej przestrzeni w jego malarstwie figuratywnym.

Panel piąty obejmował zagadnienie grafiki i projektowanie w kontekście historii i migracji. Karolina Prymlewicz omówiła działalność prasową Jana Lenicy w latach 1947–1957, analizując jego ideowe i formalne wolty w kontekście przemian politycznych oraz wpływ na rozwój polskiej grafiki. Katarzyna Matul przedstawiła Międzynarodowe Biennale Plakatu w Warszawie jako przestrzeń dialogu estetycznego i tożsamościowego w okresie zimnej wojny, podkreślając jego znaczenie dla międzynarodowej wymiany idei. Katarzyna Kulpińska zaprezentowała losy polskich grafików projektantów w krajach Europy Zachodniej i Ameryce Północnej w drugiej

połowie XX wieku, wskazując na mechanizmy adaptacji oraz wpływ emigracji na ich praktyki artystyczne.

Konferencja ukazała, jak zjawiska migracji, pamięci i tożsamości kształtują współczesne praktyki artystyczne. Referaty wskazały na potrzebę interdyscyplinarnego podejścia do badań nad sztuką, uwzględniającego konteksty społeczne, polityczne i kulturowe. Wydarzenie stworzyło przestrzeń do wymiany myśli i doświadczeń, inspirując dalsze badania nad transnarodową historią sztuki.

Teksty z konferencji ukażą się w 2026 roku w tomie 7 serii „Studia o sztuce nowoczesnej / Studies on modern art”.

10.

10 Konferencja Sztuki Nowoczesnej
Odzwierciedlenia i przekształcenia. Tożsamość artysty
w zmieniającej się rzeczywistości politycznej XX wieku
Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” w Toruniu
21-22 Października 2025

The 10th Conference on Modern Art
Reflections and transformations. The artist's identity
in the changing political reality of the 20th century
Centre of Contemporary Art „Znaki Czasu” in Toruń
October 21-22 2025

organizatorzy / organisers:

Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata oraz Katedra Historii Sztuki Nowoczesnej i Pozaeuropejskiej,
 Wydział Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

Polish Institute of World Art Studies and the Department of History of Modern and Non-European Art,
 Faculty of Fine Arts at the Nicolaus Copernicus University in Toruń

21 października / 21 October

10.00 – 10.30

Otwarcie / the Opening

Prof. Jerzy Malinowski, Prezes Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata,
em. profesor Wydziału Sztuk Pięknych UMK

O Konferencjach Sztuki Nowoczesnej w Toruniu

Dr hab., prof. Joanna Kucharzewska, Prorektorka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
ds. promocji i współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym; PISnSŚ

Dr hab. prof. Filip Pręgoski, Dziekan Wydziału Sztuk Pięknych UMK; PISnSŚ

I.

10.30 – 10.50

Dr Małgorzata Geron, Wydział Sztuk Pięknych UMK; PISnSŚ

*Od arystokraty do emigranta. Rzeźbiarska twórczość Augusta Zamoyskiego
w zmieniających się kontekstach*

10.50 – 11.10

Dr Renata Piątkowska, Muzeum POLIN; PISnSŚ

*«Aux deux pays». Ostatnia fala polsko-żydowskiej emigracji artystycznej w Paryżu
przed wybuchem II wojny światowej*

11.10 – 11.30

Prof. Irena Kossowska, Wydział Sztuk Pięknych UMK; PISnSŚ

Transcultural Pictorial Amalgam: The work of Zygmunt Turkiewicz

11.30 – 11.50

Magdalena Wichtowska, PISnSŚ

Tkanina tego, co pomiędzy: Tadek Beutlich i poszukiwanie tożsamości poprzez tekstylia

11.50 – 12.10

Dr Katarzyna Cytlak, Wydział Sztuk Pięknych UMK; PISnSŚ

Odkorzenianie. Poetyka relacji i tożsamości polsko-meksykańskiego artysty Marka Kurtycza

12.10 – 12.30

Dyskusja, kawa / Discussion, coffee break

II.

12.30 – 12.50

Dr Jarosław Hetman, Wydział Humanistyczny UMK

*Wschodnie rozwiązania zachodnich problemów. Odczytując twórczość Davida Fostera Wallace'a
poprzez refleksje Josepha Campbella na temat mitologii*

12.50 – 13.10

Dr Grzegorz Konecniak, Wydział Humanistyczny UMK

*Painterly Affinities and Artificial Intelligence: Reimagining Canadian Drama through
Machine Vision*

13.10 – 13.30

Adrián Kobetič, Faculty of Education, Trnava University; Ján Koniarek Gallery in Trnava
From Soviet Colony to Japanese Zen. A Postcolonial Perspective on Japanese Cultural Practices in the Art of the Second Half of the 20th Century in Czechoslovakia

13.30 – 13.50

Dr Magdalena Furmanik-Kowalska, Akademia WIT, Warszawa; PISnSŚ
Figura matki i ojca w sztuce chińsko-amerykańskich artystek /The Mother and Father Figure in the Works of Chinese-American Female Artists

13.50 – 14.10

Dr Anna Dzierżyc-Horniak, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, PISnSŚ
Okrucy przeszłości, szepty duchów. Mediacja i tożsamość w projekcie „Dissident Translations” Jane Jin Kaisen

14.10 – 14.30

Dyskusja / Discussion

14.30 – 15.00

Przerwa obiadowa / Lunch break

III. Online presentations

15.00 – 15.20

Xiangyin Gu, School of Arts & Humanities, Royal College of Art, London
Root/Route: Screen Memory, Familial Archives, and the Artist's Identity

15.20 – 15.40

Meng Yi, Institute for Art and Art Theory, University of Cologne
Hung Liu and the Politics of Dripping Memory: Visual Translation and Diasporic Identity

15.40 – 16.00

Dr Emma Gashinsky, Jerusalem Academy of Music and Dance
From Romania to Israel and Back: Migratory Aesthetics and Hybrid Identity in the Work of Romanian-Jewish Artists

16.00 – 16.20

Dr Alan Lechusza Aquallo [Lusieno / Maidu]
“Don't Silence the Sister,”. Sounding Realities of Female Native/Indigenous Hip Hop Artist

16.20

Dyskusja, zwiedzanie wystaw w Centrum Sztuki Współczesnej / Discussion, visiting exhibitions at the Centre for Contemporary Art

22 października / 22 October

IV.

9.30 – 9.50

Ada Szmulik, Instytut Historii Sztuki, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa; PISnSŚ
Spiral Journey: miejsca kultu w twórczości szwedzkiej artystki i aktywistki Moniki Sjöö

- 9.50 – 10.10** Aleksandra Podżorska, Muzeum Narodowe w Poznaniu,
Marek Cecuła – swój obcy
- 10.10 – 10.30** Dr Magdalena Maciudzińska-Kamczycka, Wydział Sztuk Pięknych UMK; PISnSS
Izrael w kolorze: Zoya Cherkassky-Nnadi i Nirit Takele
- 10.30 – 10.50** Joanna Żeromska, Universidad de Guadalajara
Nieoprawne obrazy – rzeczywistość miejsca w malarstwie Karola Palczaka
- 10.50 – 11.10** Dyskusja, kawa / Discussion, coffee break
- V.**
- 11.10 – 11.30** Dr Karolina Prymlewicz, Muzeum Narodowe w Warszawie,
Wolty ideowo-formalne Jana Lenicy jako rysownika prasowego w latach 1947-1957
- 11.30 – 11.50** Dr Katarzyna Matul, Warszawa
Biennale Plakatu w Warszawie – międzynarodowe rezonanse i tożsamość w trakcie zimnej wojny
- 11.50 – 12.10** Dr hab., prof. Katarzyna Kulpińska, Wydział Sztuk Pięknych UMK; PISnSS
Zawodowcy w nowej rzeczywistości. Polscy graficy projektanci w krajach Europy Zachodniej i Ameryce Północnej w drugiej połowie XX wieku
- 12.10 – 12.30** Henryka Milczanowska, Fundacja [dla] Polskiej Sztuki Emigracyjnej 1939-1989, Warszawa
Plakat jako przestrzeń migracji: przypadek Alfreda Hałasy
- 12.50** Dyskusja, podsumowanie konferencji / Discussion, conclusion of the conference

Komitet organizacyjny / organising committee:

Prof. Jerzy Malinowski, Dr Małgorzata Geron, Dr Katarzyna Cytłak, Dr hab., prof. Filip Pęgowski.

Obrady konferencji odbędą się w sali kina „Centrum”, w Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” w Toruniu, ul. Wały Gen. Sikorskiego 13, w dniach 21-22 października 2025.

The conference will take place in the cinema „Centrum” at the Centre of Contemporary Art ‘Znaki Czasu’ in Toruń, Wały Gen. Sikorskiego 13, on 20-21 October 2025 >>> <https://csw.torun.pl/info/lokalizacja-4171/>

KINO-CENTRUM

Spotkanie *Polska sztuka użytkowa w latach 1921-2004*

Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata i Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie zorganizowały I spotkanie naukowe pt. *Polska sztuka użytkowa w latach 1921-2004*, które odbyło się 30 października 2025 roku w Sali Showroomu Akademii Sztuk Pięknych w kordegardzie Pałacu Czapskich.

Przedmiotem spotkań jest twórczość i działalność artystów, projektantów i architektów, w tym ich udział w wystawach i konkursach w kraju i zagranicą. Obejmą one zagadnienia szkolnictwa, życia artystycznego, kontaktów zagranicznych, piśmiennictwa i krytyki artystycznej, pracowni artystycznych, technik i technologii, organizacji produkcji i handlu, kolekcji muzeów i zbiorów prywatnych.

Celem spotkań jest także rozpoznanie oraz integracja polskiego środowiska naukowego, wykładowców szkół artystycznych, pracowników muzeów i kolekcjonerów, współpraca z zagranicznymi partnerami (uniwersytety, muzea, stacje naukowe), działalność badawcza, w tym przygotowanie opracowań naukowych i dokumentacyjnych, poświęconych historii sztuki użytkowej w Polsce w europejskim kontekście.

Spotkanie w dniu 30 października rozpoczęło serię seminariów i konferencji poświęconych rzemiosłu artystycznemu, sztuce użytkowej (stosowanej, dekoracyjnej, zdobniczej), wzornictwu (designowi), projektowaniu wnętrz, wystawiennictwu, architekturze przemysłowej (produkcji), architekturze użyteczności publicznej (ekspozycji).

Program Spotkania *Polska sztuka użytkowa w latach 1921-2004*

30 października 2025 roku w Sali Showroomu Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie w kordegardzie Pałacu Czapskich przy ul. Krakowskie Przedmieście 5

Początek godz. 10.

Prof. Jacek Martusewicz (Prorektor ds. nauki ASP w Warszawie), *Otwarcie spotkania*

Prof. Jerzy Malinowski (Prezes Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata), *O badaniach polskiej sztuki użytkowej i designu w PISnSS*

Prof. Jan W. Sienkiewicz (WSP UMK; PISnSS), *Polacy na Międzynarodowym Biennale Sztuki Dekoracyjnej w Monzie i Międzynarodowym Triennale Sztuki Dekoracyjnej, Przemysłu i Architektury Współczesnej w Mediolanie przed drugą wojną światową*

Dr Karolina Wolska-Pabian (MNW; PISnSS), *Ceramika z pracowni Wandy Golakowskiej z ASP w Warszawie 1933-1971*

Dr hab. Stanisław Brach, prof. (ASP Warszawa), *Kto po Golakowskiej? Pracownia ceramiki na Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie na początku XXI w.*

11. 30 – 11.50 – dyskusja i przerwa

Kevin Barczak (PISnSS), *Wystrój wnętrz i wyposażenie siedziby Filharmonii Pomorskiej w Bydgoszczy 1954-1958*

Dr Karolina Czerska (Instytut Filologii Romańskiej UJ), *Józef Jarema – uruchomienie obrazów*

Dr Dorota Grubba-Thiede (ASP w Gdańsku; PISnSS), *Projekty prof. UMK Hanny Brzuszkiewicz dla Spółdzielni RZUT [1935-1996] (w kontekście pedagogiki rzeźby na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu od 1958 roku)*

Dr Joanna Dobkowska-Kubacka (PISnSS), *HOFFLAND. Wzlot, apogeum, zmierzch. Analiza fenomenu*

12.10 – 12.30 – dyskusja i przerwa

Prof. Irma Kozina (ASP w Krakowie), *Wydział Form Przemysłowych ASP w Krakowie 1964-2004 (Krakowska Szkoła Projektowania)*

Dr hab., Marta Branicka, prof. (ASP w Gdańsku), *Metody pedagogiki wzornictwa przemysłowego prof. Adama Harasa (1940-2018) z PWSSP/ASP w Gdańsku*

Dr Joanna Wojciechowska-Kucięba (Lublin), *Produkcja mebli giętych w Europie Środkowo-Wschodniej po 1945 roku*

Dr hab. Maciej Konopka, prof. (ASP Warszawa), *Opakowania PRLu jako komunikaty*

13.50 - dyskusja i zakończenie

Referat prof. Jana W. Sienkiewicza

Referat dr Karoliny Wolskiej-Pabian

Prof. Jerzy Uścińowicz

Miejsca kultu i pamięci na pograniczu kultury i natury

– konferencja w Stacji Naukowej PAN w Rzymie i w Białymstoku

W dniach 19-22 października 2025 roku Katedra Architektury Kultur Lokalnych Wydziału Architektury Politechniki Białostockiej we współpracy z Sekcją Historii i Ochrony Dziedzictwa Kulturowego Komitetu Architektury i Urbanistyki PAN i Polskim Instytutem Studiów nad Sztuką Świata zorganizowały V edycję cyklicznej międzynarodowej konferencji naukowej *Architektura Kultur Lokalnych Pogranicza* pt. *Miejsca kultu i pamięci na pograniczu kultury i natury*. Jej program sesyjny odbył się w Stacji Naukowej Polskiej Akademii Nauk, Vicolo Doria 2 w Rzymie, a program eksperymentalno-badawczy – na stanowiskach archeologicznych w Pompejach oraz w katakumbach i wczesnochrześcijańskich świątyniach i mauzoleach Rzymu. Konferencję zorganizował przewodniczący Rady Naukowej Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata prof. architekt Jerzy Uścińowicz.

Celem konferencji była próba ukazania wyników interdyscyplinarnych badań naukowych w ich związku z praktyką projektowo-eksperymentalną, realizowanych w dyscyplinach architektura i urbanistyka oraz sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki we współpracy z archeologią, naukami teologicznymi, naukami o Ziemi i środowisku, naukami o kulturze i religii oraz naukami o sztuce. Jednym z głównych wątków konferencji była problematyka konserwacji i restauracji architektury i sztuki sakralnej oraz zespołów sepulkralnych i kommemoratywnych w środowisku przyrodniczym. Konferencja miała podwójny status – praktyczny i teoretyczny. Pierwszy pt.: *Problemy rujnacji architektury sakralnej i jej przewyższania*, zorientowany był na ekspozycję wartości archeologicznych w dawnej architekturze i sztuce antycznej oraz wczesnochrześcijańskiej.

Zorganizowano dwie wyprawy badawcze. Pierwsza odbyła się 19 października 2025 roku na stanowisku archeologicznym Parco Archeologico

di Pompei, gdzie wizytowaliśmy m.in. takie wyjątkowe obiekty jak Villa dei Misteri, Foro, Antiquarium. Druga odbyła się 22 października i dotyczyła wizytacji Le catacombe di San Sebastiano i wybranych wczesnochrześcijańskich świątyń-mauzoleów w Rzymie.

Agnieszka Stefaniak-Hrycko, dyrektor Stacji Naukowej PAN i prof. Jerzy Uścińowicz

W przeddzień sesji teoretycznej, 20 października, w audytorium Pontificia Univesità S. Tomasso d'Aquino w Rzymie, odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt.: *Dzień nauki z okazji 70. urodzin o. prof. Bazylego Degórskiego, O.S.P.P.E: człowieka wiary i nauki*, zorganizowana przez Instytut Teologii Fundamentalnej, Ekumenii i Dialogu Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie oraz Papieski Instytut S. Maria dell'Anima / Collegio Austriaco. Część uczestników naszej konferencji była również referentami tej bardzo interesującej sesji. Organizatorem jej był ks. prof. Andrzej Napiórkowski O.S.P.P.E, wybitny profesor teologii.

W konferencji pt. *Miejsca kultu i pamięci na pograniczu kultury i natury*, zorganizowanej przez nas 21 października w Stacji Naukowej PAN w Rzymie, wzięło udział wielu ludzi nauki: architektów, historyków sztuki, archeologów, teologów. Jej wymiar dyskusyjny, polegający na poszukiwaniu płaszczyzny polemiki i dialogu pomiędzy architekturą, sztuką oraz teologią, ujawnił się w wystąpieniach wielu badaczy reprezentujących wszystkie te dyscypliny oraz w podejmowanej przez nich problematyce, wymagającej niezbędnej interdyscyplinarności ujęcia, jak choćby w architekturze miejsc kultu i obiektów kommemoratywnych, cmentarzy, a zwłaszcza w architekturze sakralnej w stanie rujnacji i w archeologii miejsc pochówku.

W pierwszej, teologicznej części konferencji wystąpili teologowie i historycy sztuki chrześcijańskiej: ks. prof. Andrzej Napiórkowski O.S.P.P.E z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie (*Bankructwo ateizmu i obojętności*), prof. ssa. Roberta Franchi z Università degli Studi w Firenze we Włoszech (*Dall'adorazione «in spirito e verità» alla basilica cristiana: la nascita della Chiesa cristiana*), prof. ssa. Luciana Maria Mirri z Facoltà Teologica Emilia Romana w Bolonii we Włoszech (*Why the Christian Temple?*) oraz ks. prof. Piotr Szczur z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie (*Kult Świętego Ignacego Antiocheńskiego w Antiochii Syryjskiej*).

W drugiej części sesji architektonicznej udział wzięli dr arch. Mara Popescu z Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe Și Tehnologie „George Emil Palade” w Targu Mures w Rumunii (*Architecture across the borders: The*

Italian Lombard Romanesque legacy), prof. arch. Jerzy Uścińowicz z Politechniki Białostockiej, PAN i PISnSŚ (*Ruiny architektury i sztuki jako problem soteriologiczny*), prof. Józef Hernik z Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie (*Krajobrazy kulturowe Etiopii*), prof. arch. Bogusław Podhalański z Akademii Nauk Stosowanych w Nowym Targu i Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie (*Ryszard Jaxa Malachowski i jego kościoły w Limie*) oraz prof. arch. Gábor Mátyás Csanády z Óbuda University w Budapeszcie na Węgrzech (*Certain issues concerning Salomon's Temple*). Sesję zakończył muzycznie na organach dr Emanuel Bączkowski (*Stefana Wrocławskiego preludia na organy – rok liturgiczny w muzyce organowej*).

**Druga sesja plenarna konferencji 18 grudnia 2025 roku
w Białymstoku w formie transmisji online**

Sesję poprowadzili prof. arch. Jerzy Uścińowicz z Politechniki Białostockiej, Komitetu Architektury i Urbanistyki Polskiej Akademii Nauk i Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata oraz prof. arch. Bogusław Podhalański z Akademii Rolniczej w Krakowie.

W przedpołudniowej sesji wystąpili: prof. arch. Anna Wierzbicka z Politechniki Warszawskiej (*Sacrum jako memoriał miejsca. Hermeneutyka pamięci i kontemplacji w przestrzeni znaczeń*), prof. arch. Kazimierz Butelski z Politechniki Krakowskiej (*Architektura pokoleń*), prof. artysta plastyk Waldemar Regucki z Politechniki Białostockiej (*Teologia sztuki zapisanej w sepulkralnym kulcie. Cyrografy*), prof. arch. Kinga Racoń-Leja z Politechniki Krakowskiej (*Miejsca pamięci – w kontekście II wojny światowej*), dr arch. Mateusz Budziakowski z Politechniki Krakowskiej (*Krajobraz doliny Dunajca doby średniowiecza – współczesne propozycje rekonstrukcji*), dr arch. Janusz Grycel z Politechniki Białostockiej (*Nowa kultura śmierci? „Zielone” cmentarze wobec przemian społecznych i ekonomicznych*) oraz ks. dr Lucjan Bartkowiak CR (*W oczekiwaniu na Dzień Pański. Pochówki chrześcijańskie jako miejsca objawienia Chwały Bożej*).

W popołudniowej sesji wystąpili natomiast: prof. Claudia Lira z Universidad de Chile w Santiago de Chile (*Naturaleza y cuerpo de sensibilidad: lugar y espacio sagrado en la estética del té*), prof. Monika Bogdanowska z Politechniki Krakowskiej i prof. Anna Bucała-Hrabia z Polskiej Akademii Nauk (*Folwark pośrodku miasta. Historyczne folwarki klasztorne w przestrzeni zurbanizowanej*), Juan Manuel Gálvez, Embajador de Shinsenkyo (Meisho) Jardín Japonés w Hakone, w Japonii (*Roji: una experiencia arquitectónica que antecede a la ceremonia del té*).

Sesję tę zakończyli referatami pracownicy Katedry Architektury Kultur Lokalnych Wydziału Architektury Politechniki Białostockiej: prof. arch. Yuriy Kryvoruchko (*Miejsca kultu i pamięci w czasie wojny*), dr arch. Sławomir Wojtkiewicz (*Polska sztuka komemoratywna w miejscach zagłady*), dr arch. Aleksy Łapko (*Ginące cmentarze ewangelickie w krajobrazie kulturowo-przyrodniczym Ełku i okolic*), mgr arch. Natalia Maksymiuk i prof. arch. Jerzy Uścińowicz z Politechniki Białostockiej (*Architektura ciszy. Między wspólnotą a pustynią*) oraz dr arch. Agnieszka Januszkiewicz (*Współczesny cmentarz „zielony” w przestrzeni parku*).

Wyniki konferencji będą opublikowane w VI tomie monografii Katedry Architektury Kultur Lokalnych WAPB *Architektura kultur lokalnych pogranicza* pt. „*Miejsca kultu i pamięci na pograniczu kultury i natury*”.

Słowa podziękowania za serdeczność i gościnę kieruję do pani Agnieszki Stefaniak-Hrycko, dyrektor Stacji Naukowej PAN i koordynator ds. nauki i kultury oraz do jej zespołu. Pomoc nam udzielona była wyjątkowa. Pomocy tej nigdy też nie odmówiła podczas organizacji sesji naszego Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata. Dziękujemy.

MIEJSCA KULTU I PAMIĘCI NA POGRANICZU KULTURY I NATURY

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA
architektura kultur lokalnych pogranicza

21-22 X 2025

STACJA NAUKOWA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK
RZYM, VICOLO DORIA 2

ARCHITEKTURA KULTUR LOKALNYCH POGRANICZA

„Miejsca kultu i pamięci na pograniczu kultury i natury”

W dniach 19-22 października 2025 r. i 18 grudnia 2025 r. Katedra Architektury Kultur Lokalnych Wydziału Architektury Politechniki Białostockiej we współpracy z Sekcją Historii i Ochrony Dziedzictwa Kulturowego Komitetu Architektury i Urbanistyki PAN i Polskim Instytutem Studiów nad Sztuką Świata, organizują V edycję cyklicznej, międzynarodowej konferencji naukowej *Architektura Kultur Lokalnych Pogranicza* pt. „Miejsca kultu i pamięci na pograniczu kultury i natury”. Pierwsza część konferencji plenarnej odbędzie się w Stacji Naukowej Polskiej Akademii Nauk, Vicolo Doria 2 w Rzymie, zaś program eksperymentalno-badawczy – na stanowisku archeologicznym w Pompejach oraz w katakumbach i wybranych świątyniach Rzymu. W dniu 18.12.2025 r. odbędzie się 2 część konferencji – w formie zdalnej. Celem konferencji jest próba ukazania wyników interdyscyplinarnych badań naukowych w ich związku z praktyką projektowo-eksperymentalną, realizowanych w dyscyplinach architektura i urbanistyka oraz sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, we współpracy z archeologią, naukami teologicznymi, naukami o Ziemi i środowisku, naukami o kulturze i religii oraz naukami o sztuce. Jednym z głównych wątków konferencji jest problematyka konserwacji i restauracji architektury i sztuki sakralnej oraz zespołów sepulkralnych i komemoratywnych, w środowisku przyrodniczym. Wyniki konferencji będą opublikowane w VI tomie monografii Katedry Architektury Kultur Lokalnych WAPB pt.: *Architektura kultur lokalnych pogranicza*”.

PROGRAM RAMOWY

- 19.X.2025** Muzeum w Pompejach (Villa dei Misteri, Foro, Antiquarium)
 11⁰⁰ – 17⁰⁰ I sesja badawcza pt.: „Problemy ruinacji architektury sakralnej i jej przetrwania”
 — wizytacja stanowiska archeologicznego Pompejów (dojazd we własnym zakresie)
- 20.X.2025** Aula 11 Pontificia Università S. Tomasso d’Aquino, Largo Angelicum 1, Roma
 Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt.:
 „Dzień nauki okazji 70. urodzin o. prof. Bazylego Degórskiego, O.S.P.P.E: człowieka wiary i nauki”
 Instytut Teologii Fundamentalnej, Ekumenii i Dialogu, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
 Papieski Instytut S. Maria dell’Anima / Collegio Austriaco
- 21.X.2025** Stacja Naukowa Polskiej Akademii Nauk, Vicolo Doria 2, Roma
 V Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt.:
Architektura Kultur Lokalnych Pogranicza pt.: „Miejsca kultu i pamięci na pograniczu kultury i natury”
 9⁰⁰ – 9¹⁵ rejestracja
 9¹⁵ – 9³⁰ słowo wstępne, przywitanie gości
 9³⁰ – 13⁰⁰ I sesja konferencyjna
 13⁰⁰ – 14⁰⁰ przerwa na lunch
 14⁰⁰ – 18⁰⁰ II sesja konferencyjna
 18³⁰ – 19⁰⁰ koncert organowy Emila Bączkowskiego w kościele Św. Stanisława w Rzymie
- 22.X.2025** Le catacombe di San Sebastiano, via Apia Antica, Roma
 11³⁰ – 14⁰⁰ II sesja badawcza pt.: „Problemy ruinacji architektury sakralnej i jej przetrwania”
 — wizytacja katakumb San Sebastiano i wybranych świątyni-mauzoleów w Rzymie.

REFARATY GŁOSZONE IN SITU..... Rzym 21.X.2025

9³⁰–13⁰⁰ — I SESJA

przewodniczący: ks. prof. Andrzej Napiórkowski
 prof. ssa. Luciana Maria Mirri
 ks. prof. dr hab. Piotr Szczur

ks. prof. dr hab. Andrzej Napiórkowski O.S.P.P.E *Bankierstwo ateizmu i obojętności*
 UNIWERSYTET PAPIESKI JANA PAWŁA II W KRAKOWIE,
 KRAKÓW, POLSKA

prof. ssa. Roberta Franchi.....*Dall'adorazione «in spirito e verità» alla basilica cristiana:
 la nascita della Chiesa cristiana*
 UNIVERSITÀ DEGLI STUDI,
 FIRENZE, ITALY

prof. ssa. Luciana Maria Mirri*Why the Christian Temple?*
 FACOLTÀ TEOLOGICA EMILIA ROMAGNA,
 BOLOGNA, ITALIA

ks. prof. dr hab. Piotr Szczur..... *Kult Świętego Ignacego Antiocheńskiego
 w Antiochii Syryjskiej*
 KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI JANA PAWŁA II,
 LUBLIN, POLSKA

prof. dr hab. arch. Gabriela Manzi-Zamudio, Sonia Haoa Cardinal..... *Rapa Nui archaeological
 and architectural news*
 UNIVERSIDAD DE CHILE, MATA KI TE RANGI FOUNDATION,
 EASTER ISLANDS, CHILE

dr arch. Mara Popescu.....*Architecture across the borders:
 The Italian Lombard Romanesque legacy*
 UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ, FARMACIE, ȘTIINTE ȘI TEHNOLOGIE
 „GEORGE EMIL PALADE”, TARGU MURES, ROMANIA

ks. dr Lucjan Bartkowiak CR *W oczekiwaniu na Dzień Pański.
 Pochówki chrześcijańskie jako miejsca objawienia Chwały Bożej*
 KRAKÓW, POLSKA

14⁰⁰–18⁰⁰ — II SESJA

przewodniczący: prof. Jerzy Uścińowicz
 prof. Bogusław Podhalański
 ks. dr Lucjan Bartkowiak CR

ks. Don Roberto Gauci *The "replica" of the Anastasis (Holy Sepulchre)
 in the maltese countryside*
 GOZO, MALTA

prof. dr hab. arch. Jerzy Uścińowicz..... *Ruiny architektury i sztuki jako problem soteriologiczny*
 POLITECHNIKA BIAŁOSTOCKA,
 BIAŁYSTOK, POLSKA

prof. dr hab. Józef Hemik..... *Krajobrazy kulturowe Etiopii*
 UNIWERSYTET ROLNICZY W KRAKOWIE,
 KRAKÓW, POLSKA

dr hab. arch. Bogusław Podhalański, prof. ANS, URK..... *Ryszard Jasca Malachowski
 i jego kościoły w Limie*
 AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH W NOWYM TARGU,
 UNIWERSYTET ROLNICZY W KRAKOWIE,
 KRAKÓW, POLSKA

dr hab. arch. Anna Wierzbicka, prof. PW..... *Sacrum jako memorial miejsca.
 Hermeneutyka pamięci i kontemplacji w przestrzeni znaczeń*
 POLITECHNIKA WARSZAWSKA,
 WARSZAWA, POLSKA

prof. dr arch. Gábor Mátyás Csanády.....*Certain issues concerning Solomon's Temple*
 ÓBUDA UNIVERSITY,
 BUDAPEST, HUNGARY

dr Emanuel Bączkowski.....*Stefana Wrocławskiego preludia na organy
 – rok liturgiczny w muzyce organowej*
 WARSZAWA, POLSKA

REFARATY GŁOSZONE ON-LINE.....Białystok 18.XII.2025

9⁰⁰–12⁰⁰ — I SESJAprzewodniczący: prof. Jerzy Uścińowicz
prof. Bogusław Podhalańskidr hab. Monika Bogdanowska, prof. PK..... *Folwark pośrodku miasta.*
POLITECHNIKA KRAKOWSKA, KRAKÓW, POLSKA. *Historyczne folwarki klasztorne*
dr hab. Anna Bucala-Hrabia, prof. IGiPZ PAN *w przestrzeni zurbanizowanej.*
POLSKA AKADEMIA NAUK, WARSZAWA, POLSKAdr hab. arch. Kinga Racoń-Leja prof. PK..... *Miejsca pamięci*
POLITECHNIKA KRAKOWSKA, *– w kontekście II wojny światowej.*
KRAKÓW, POLSKAdr hab. arch. Kazimierz Butelski, prof. PK..... *Architektura pokoleń.*
POLITECHNIKA KRAKOWSKA, KRAKÓW, POLSKAdr hab. art. pl. Waldemar Regucki, prof. PB..... *Teologia sztuki zapisanej w sepulkralnym kulcie*
POLITECHNIKA BIAŁOSTOCKA, *Cyrografy.*
BIAŁYSTOK, POLSKAprof. dr hab. arch. Yuriy Kryvoruchko..... *Miejsca kultu i pamięci w czasie wojny.*
POLITECHNIKA BIAŁOSTOCKA / POLITECHNIKA LWOWSKA,
BIAŁYSTOK, POLSKA / LWÓW, UKRAINAdr arch. Mateusz Budziakowski..... *Krajobraz doliny Dunajca doby średniowiecza*
POLITECHNIKA KRAKOWSKA, *– współczesne propozycje rekonstrukcji.*
KRAKÓW, POLSKAdr arch. Janusz Grycel..... *Nowa kultura śmierci?*
POLITECHNIKA BIAŁOSTOCKA *„Zielone” cmentarze wobec przemian społecznych i ekonomicznych.*
BIAŁYSTOK, POLSKAmgr Anna Maria Cymborowska-Waluś..... *Between the train station and the church.*
NARODOWY INSTYTUT DZIEDZICTWA *Reflection on the cultural heritage at the edge of memory*
KRAKÓW, POLSKA13⁰⁰–16⁰⁰ — II SESJAprzewodniczący: prof. Bogusław Podhalański
prof. Jerzy Uścińowiczprof. dr Heidi Szpek..... *The Intersection of Jewish Culture and Nature:*
SEATTLE UNIVERSITY, *The Ornamental Register on Białystok's Jewish Tombstones*
SEATTLE, USAprof. dr arch. Claudia Raffo..... *La Casa de té japonesa*
MOA INTERNATIONAL – MOA MUSEUM OF ART (JAPÓN) *– Arquitectura y desarrollo de la espiritualidad*
SANTIAGO, CHILEprof. dr hab. Claudia Lira..... *Naturaleza y cuerpo de sensibilidad:*
UNIVERSIDAD DE CHILE, *lugar y espacio sagrado en la estética del té*
SANTIAGO, CHILEJuan Manuel Gálvez..... *Roji: una experiencia arquitectónica*
EMBAJADOR DE SHINSENKYO (MEISHO) JARDÍN JAPONÉS *que antecede a la ceremonia del té*
HAKONE, JAPANdr arch. Agnieszka Januszkiewicz..... *Współczesny cmentarz „zielony” w przestrzeni parku*
POLITECHNIKA BIAŁOSTOCKA, BIAŁYSTOK, POLSKAdr arch. Aleksy Łapko..... *Ginące cmentarze ewangelickie*
POLITECHNIKA BIAŁOSTOCKA. *w krajobrazie kulturowo-przyrodniczym Eltku i okolic*
BIAŁYSTOK, POLSKAdr arch. Sławomir Wojtkiewicz..... *Polska sztuka komemoratywna*
POLITECHNIKA BIAŁYSTOK, *w miejscach zagłady*
POLSKA BIAŁOSTOCKAdr arch. Piotr Trojnieł..... *Cmentarze i synagogi żydowskie w ruinie*
POLITECHNIKA BIAŁOSTOCKA, BIAŁYSTOK, POLSKAmgr arch. Natalia Maksymiuk..... *Kult eremicki w monasterze*
prof. dr hab. arch. Jerzy Uścińowicz *Zwiasowania Przenajświętszej Bogurodzicy w Supraślu*
POLITECHNIKA BIAŁOSTOCKA, BIAŁYSTOK, POLSKA

**KATEDRA ARCHITEKTURY KULTUR LOKALNYCH
WYDZIAŁU ARCHITEKTURY
POLITECHNIKI BIAŁOSTOCKIEJ**

oraz

**SEKCJA HISTORII I OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO
KOMITETU ARCHITEKTURY I URBANISTYKI
POLSKIEJ AKADEMII NAUK**

i

POLSKI INSTYTUT STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA

TRADYCJA I TOŻSAMOŚĆ W CZASIE I PRZESTRZENI ARCHITEKTURY

kultywowanie.....transponowanie.....przekształcanie

ORGANIZACJA:

SEKCJA HISTORII ARCHITEKTURY I URBANISTYKI
ORAZ OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO
KOMITETU ARCHITEKTURY I URBANISTYKI
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

KATEDRA ARCHITEKTURY KULTUR LOKALNYCH
WYDZIAŁU ARCHITEKTURY POLITECHNIKI BIAŁOSTOCKIEJ

WSPÓŁPRACA:

POLSKI INSTYTUT STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA
AKADEMIA SUPRASKA

19-20.XI.2025 SUPRAŚL - BIAŁYSTOK

KONWERSATORIUM - SESJA DYSKUSYJNA W SUPRAŚLU.....19.XI.2025

Sacrum w ruinie i po niej...

Prowadzący-moderatorzy:

prof. dr hab. inż. arch. Teresa Bardzińska-Bonenberg
POLITECHNIKA POZNAŃSKA,
SEKCJA HISTORII ARCHITEKTURY I URBANISTYKI ORAZ OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO KAIU PAN

prof. dr h. c. inż. arch. Wojciech Bonenberg
POLITECHNIKA POZNAŃSKA, SEKCJA ARCHITEKTURY KAIU PAN

prof. dr hab. inż. arch. Marzanna Jagiello
POLITECHNIKA WROCŁAWSKA,
SEKCJA HISTORII ARCHITEKTURY I URBANISTYKI ORAZ OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO KAIU PAN

prof. dr hab. inż. arch. Anna Agata Kantarek
POLITECHNIKA KRAKOWSKA, SEKCJA URBANISTYKI KAIU PAN

prof. dr hab. inż. arch. Ewa Łużyniecka
POLITECHNIKA WROCŁAWSKA,
SEKCJA HISTORII ARCHITEKTURY I URBANISTYKI ORAZ OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO KAIU PAN

prof. dr hab. Jerzy Malinowski
UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU, POLSKI INSTYTUT STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA

prof. dr hab. inż. arch. Jerzy Uścińowicz
POLITECHNIKA BIAŁOSTOCKA,
SEKCJA HISTORII ARCHITEKTURY I URBANISTYKI ORAZ OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO KAIU PAN

9.00-11.30..... Referaty problemowe

dr inż. arch. Mateusz Budziakowski..... *Zagadnienie autentyzmu w rekonstrukcji zabytków*
POLITECHNIKA KRAKOWSKA

dr inż. arch. Janusz Grycel..... *Klasztor zakonu karmelitów w Lizbonie*
POLITECHNIKA BIAŁOSTOCKA
– żyjąca ruina w przestrzeni miasta

dr inż. arch. Agnieszka Januszkiewicz..... *Ruiny opuszczonej świątyni wojskowej*
POLITECHNIKA BIAŁOSTOCKA

prof. dr hab. inż. arch. Юрій П. Криворучко..... *Руйнування храмів у час війни в Україні*
POLITECHNIKA BIAŁOSTOCKA, POLITECHNIKA LWOWSKA
у 2022-2025 роках:

dr inż. arch. Piotr Trojnieł..... *Wielkie synagogi na terenie województwa podlaskiego*
POLITECHNIKA BIAŁOSTOCKA
w XIX i XX wieku

prof. dr hab. inż. arch. Jerzy Uścińowicz..... *Świętość w profanacji i ruinie.*
POLITECHNIKA BIAŁOSTOCKA
Próby podnoszenia i scalania

12.00 -12.45..... Wizytacja Muzeum Ikon w Supraślu

(m.in. ekspozycji unikatowych, XVI-wiecznych fresków
z katedry Przenajświętszej Bogurodzicy)

13.00-20.00..... Wyprawa badawcza

Wizytacja świątyni z wybitnymi dziełami współczesnej sztuki sakralnej autorstwa:

prof. Jerzego Nowosielskiego i prof. Adama Stalony-Dobrzańskiego,
na trasie:

Supraśl – Gródek – Michałowo – Bielsk Podlaski – Hajnówka - Św. Góra Grabarka – Poletyły

KONWERSATORIUM - SESJA PLENARNA W BIALYMSTOKU.....20.XI.2025

***Tradycja i tożsamość w czasie i przestrzeni architektury.
Kultywowanie, transponowanie, przekształcanie***

11.00-11.45.....Wykład jubileuszowy

prof. dr h. c. inż. arch. Konrad Kucza-Kuczyński – *Refleksje o fenomenie tożsamości Podlasia*
POLITECHNIKA BIAŁOSTOCKA, POLITECHNIKA WARSZAWSKA

12.00-12.10..... Otwarcie i wprowadzenie problemowe

Otwarcie seminarium i przywitanie uczestników:

prof. dr hab. inż. arch. Justyna Kobylarczyk

Przewodnicząca

KOMITETU ARCHITEKTURY I URBANISTYKI POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Wprowadzenie:

prof. dr hab. inż. arch. Jerzy Uścińowicz

Przewodniczący

SEKCJI HISTORII ARCHITEKTURY I URBANISTYKI I OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

KOMITETU ARCHITEKTURY I URBANISTYKI POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Prowadzący - moderatorzy sesji:

prof. dr h. c. inż. arch. Wojciech S. Bonenberg

POLITECHNIKA POZNAŃSKA, SEKCJA ARCHITEKTURY KAIU PAN

prof. dr h. c. inż. arch. Sławomir Gzell

POLITECHNIKA WARSZAWSKA,

SEKCJA HISTORII ARCHITEKTURY I URBANISTYKI ORAZ OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO KAIU PAN

prof. dr h. c. inż. arch. Konrad Kucza-Kuczyński

POLITECHNIKA BIAŁOSTOCKA, POLITECHNIKA WARSZAWSKA

prof. dr hab. Jerzy Malinowski

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU, POLSKI INSTYTUT STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA

12.10-14.30.....Referaty autorskie

prof. hab. inż. arch. Wojciech S. Bonenberg..... *Kultura miejsca jako źródło
ekologicznej tożsamości architektury*

POLITECHNIKA POZNAŃSKA, SEKCJA ARCHITEKTURY KAIU PAN

prof. dr hab. inż. arch. Marzanna Jagiello..... *Ogrody rezydencjonalne na Dolnym Śląsku
w świetle utraty tożsamości i tradycji*

POLITECHNIKA WROCŁAWSKA,

SEKCJA HISTORII ARCHITEKTURY I URBANISTYKI ORAZ OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO KAIU PAN

prof. dr hab. inż. arch. Anna Agata Kantarek..... *Tożsamość miejsca zamieszkania*

POLITECHNIKA KRAKOWSKA, SEKCJA URBANISTYKI KAIU PAN

prof. dr hab. inż. arch. Ewa Łużyńska..... *Tradycja w architekturze sakralnej w kontekście
czasu i przestrzeni, wybrane przykłady*

POLITECHNIKA WROCŁAWSKA,

SEKCJA HISTORII ARCHITEKTURY I URBANISTYKI ORAZ OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO KAIU PAN

prof. dr hab. Jerzy Malinowski..... *Architektura i sztuka w programach i publikacjach profesorów
dawnego Uniwersytetu Wileńskiego*

POLSKI INSTYTUT STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA

prof. dr hab. inż. arch. Katarzyna Zielonko-Jung..... *Wartości środowiskowe w tradycji i tożsamości
przestrzennej miast na przykładzie analizy przekształceń
warszawskich korytarzy napowietrzających*

POLITECHNIKA GDAŃSKA

SEKCJA KLIMAT I ŚRODOWISKO KAIU PAN

Jerzy Uścińowicz..... *Tradycja pogranicza Wschodu i Zachodu
tożsamością wartości miejsca i jego ducha*

POLITECHNIKA BIAŁOSTOCKA,

SEKCJA HISTORII ARCHITEKTURY I URBANISTYKI ORAZ OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO KAIU PAN

prof. dr hab. inż. arch. Teresa Bardzińska-Bonenberg..... *Tradycja, która wciąż trwa
– na przykładzie życia irańskich nomadów i konstrukcji ich namiotów*

dr inż. arch. Najmeh Hassa

dr inż. arch. Justyna Borucka

POLITECHNIKA POZNAŃSKA,

SEKCJA HISTORII ARCHITEKTURY I URBANISTYKI ORAZ OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO KAIU PAN

KONWERSATORIA I SEMINARIA

Konwersatorium „Sztuka i tradycje artystyczne Azji i Afryki”

4 marca

Dr Joanna Waclawek, *Środowisko artystyczne Indii Holenderskich (Holenderskiej Indonezji) w 1. poł. XX wieku*

8 kwietnia

Dr Agnieszka Kluczevska-Wójcik, *Japonizm a kształtowanie się nowoczesnej sztuki japońskiej*

6 maja

Dr Krzysztof Morawski, *Narodowa broń Indonezji – krysy. Typy i symbolika rękojeści*

20 maja

Karolina Krzywicka, *Ceramika artystyczna Uzbekistanu. Tradycja i nowoczesność*

Seminarium Afrykanistyczne

15 maja

Dr Agnieszka Kluczevska-Wójcik, *Współczesna sztuka afrykańska – tendencje, ośrodki, artyści*

Konwersatorium „Muzea polskie w XX wieku”

17 grudnia

Dr hab., prof. Piotr Majewski, *Zamek versus Zwinger... O dokumentowaniu strat kulturalnych przez polskie instytucje konspiracyjne i uchodźcze (1939-1945) [I]*

**Spotkanie zorganizowane przez Oddział Warszawski – Koło Krytyki
Stowarzyszenia Architektów Polskich i PISnSŚ**

16 października

Prof. Krzysztof Kazimierz Pawłowski, *Meandry badań nad kształtowaniem
miasta*

związane z publikacjami

MEANDRY BADAŃ NAD KSZTAŁTOWANIEM MIASTA.

GENEZA, NIESPODZIANKI, REFLEKSJE

CZYLI KWADRATURA KOŁA

Narodowy Instytut Architektury i Urbanistyki &
Polski Komitet Narodowy ICOMOS, Warszawa 2023

PRZESTRZEŃ A TOŻSAMOŚĆ MIASTA

PLANOWANIE, OCHRONA, REWITALIZACJA

Narodowy Instytut Dziedzictwa, Warszawa 2024

WOKÓŁ DOLINY RODANU

**GENEZA UKSZTAŁTOWANIA ŚREDNIOWIECZNEJ PRZESTRZENI
MIEJSKIEJ. REFLEKSJE ARCHITEKTA**

Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata &
Wydawnictwo Tako, Warszawa-Toruń 2025

Wprowadzenie

prof. Jeremi T. Królikowski i prof. Jerzy Malinowski

Mała Seria nr 2, Redakcja Grażyna Raj, ISBN 978-83-66758-44-5 (s. 148)

Przedmowa

Publikowana pozycja jest drugą w nowej „Małej Serii” Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata i Wydawnictwa Tako. Seria w założeniu ma zawierać prace niewielkich rozmiarów, poświęcone kluczowym problemom sztuki światowej.

Pierwsza, *Nieznany Hermes polski* Teresy Grzybkowskiej z 2023 roku, jest nową interpretacją obrazu Rembrandta (około 1655), przedstawiającego jeźdźca w stroju lisowczyka na tle bezludnego, dzikiego pejzażu. Autorka ukazuje losy obrazu, niegdyś w kolekcji króla Stanisława Augusta, dziś w nowojorskiej Frick Collection, odwołując się także do badań polskich uczonych – Zdzisława Żygulskiego jun. i Juliusza Chrościckiego.

Autor obecnie wydawanej pozycji, Krzysztof Kazimierz Pawłowski, z wykształcenia architekt, jest wybitnym badaczem historii europejskiej, w tym polskiej, urbanistyki. Dorobek Profesora, przedstawiony na czwartej stronie okładki, obejmuje okres od średniowiecza do XX wieku. Podsumowaniem naukowej działalności są wydane ostatnio obszernie publikacje: *Urban Planning à la Française. One Thousand Years of Practice and European Innovations. Completing the Image*, vol. 1 *In Search of the Origins of European Urban Planning, Models of Medieval Spatial Organization in Southern France. From Circulades to Bastides* (Warszawa 2020); *Meandry badań nad kształtowaniem miasta. Geneza, niespodzianki, refleksje, czyli kwadratura koła* (Warszawa 2023) oraz *Przestrzeń a tożsamość miasta. Planowanie, ochrona, rewitalizacja* (Warszawa 2024). Publikowana pozycja jest dopełnieniem dorobku.

Profesora Pawłowskiego ze środowiskiem historyków sztuki łączy nie tylko przedmiot badań, lecz także osobiste losy. Jego matką była Jadwiga Puciata-Pawłowska (1902-1989), wybitna historyczka sztuki, profesor Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, autorka prac na temat polskiego malarstwa XIX i początku XX wieku, w tym monografii Jacka Malczewskiego, katalogu Konstantego Laszczki i opracowania *Dziennika Józefa Mehoffera*. Wykształciła w Toruniu kilka pokoleń historyków sztuki nowoczesnej, a także artystów, którzy odgrywając znaczącą rolę w polskiej kulturze, zachowali o niej wdzięczną pamięć. W Toruniu ukazały się w 2020 roku jej wspomnienia *Moje życie* (w opracowaniu syna i Alicji Saar-Kozłowskiej). W latach 70. poznałem w Warszawie Panią Profesor. Nie przypuszczałem jednak, że po dwudziestu latach zostanę Jej następcą – kontynuatorem jako profesor i kierownik Zakładu Historii Sztuki Nowoczesnej toruńskiego uniwersytetu.

Z prawdziwą przyjemnością polecam wszystkim książkę Krzysztofa Kazimierza Pawłowskiego *Wokół Doliny Rodanu. Geneza ukształtowania średniowiecznej przestrzeni miejskiej. Refleksje architekta*.

Jerzy Malinowski

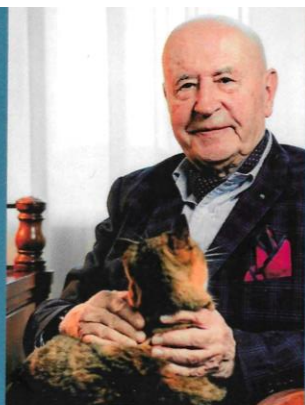

foto: Emili Wittstock

Prof. dr hab. Krzysztof Kazimierz Pawłowski (ur. 3 maja 1934) – architekt, urbanista, konserwator zabytków. W latach 1974-1982 zastępca Generalnego Konserwatora Zabytków, 1977-1978 wiceprzewodniczący Komitetu Dziedzictwa Światowego UNESCO, 1978-1981 wiceprezydent Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków ICOMOS, 1981-1984, a następnie 1993-2003 Prezes Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS. W latach 1982-1989 profesor gościnny w École d'Architecture i na Uniwersytecie Paula Valéry'ego w Montpellier, na Uniwersytecie Toulouse – Le Mirail oraz Centre National de la Recherche Scientifique. Autor licznych publikacji na temat ewolucji urbanistyki polskiej i europejskiej, w tym książek dotyczących rozwoju urbanistyki francuskiej. Odznaczony kawalerskim i oficerskim Ordre des Arts et des Lettres. W 2006 powołany w skład Francuskiej Akademii Architektury. Laureat Nagrody Fundacji Kronenberga im. Profesora Aleksandra Gieysztora (2006), Nagrody im. Profesora Jana Zachwatowicza (2012), ponadto odznaczony Krzyżem Komandorskim Polonia Restituta (2013), Złotym Medalem Gloria Artis (2012), Nagrodą Komitetu Architektury i Urbanistyki PAN im. Marka Witruwiusza (2018), Medalem Bene Merentibus SARP (2022) i Nagrodą Specjalną ZAiKS (2024).

Rodan uznawany za najpotężniejszą rzekę Francji w połączeniu z Saoną zapewniał od najdawniejszych czasów najkrótszą drogę od Morza Śródziemnego do Europy Północnej, która ułatwiała przekaz cywilizacji rzymskiej, a potem chrześcijaństwa. Rola Rodanu jako jednej z kolebek cywilizacji miejskiej w Europie jest powszechnie uznawana, niemniej ta hipoteza nie znajduje wystarczającego potwierdzenia w opracowaniach dotyczących ewolucji form kształtowania przestrzeni miejskiej.

Niniejsze studium stanowi niejako kontynuację rozpoczętych na obszarze langwedockim dociekań nad źródłami urbanistyki europejskiej.

Skoncentrowanie uwagi na genezie przestrzeni zurbanizowanej wczesnego średniowiecza wynika z faktu, że jest to zakres analiz pomijanych przez historyków wobec braku źródeł pisanych, jak i wyników badań archeologicznych, które są możliwe w bardzo ograniczonym zakresie. W tej sytuacji okazuje się, że pomocne mogą stać się analizy stanowiące zasadniczy element warsztatu architekta urbanisty, czyli badania struktury przestrzennej oparte na dostępnych dokumentach natury planistycznej.

Pojawiająca się w tytule informacja, że książka przedstawia refleksje architekta ma szczególne znaczenie, gdyż określa stosowane metody badawcze.

Dolina Rodanu jest traktowana jako punkt odniesienia – jako reper, pozwalający w tak niezwykle złożonym organizmie, jakim jest Francja, wskazać obszar, którego najbardziej rozpoznawalnym elementem zarówno w przestrzeni, jak i formowaniu się państwa jest Rodan. Rzeka, która przez bez mała dziesięć stuleci stanowiła granicę między Francją a Cesarstwem Rzymskim. Uznano za niezbędne wykroczenie poza ten nawet niezbyt konkretnie wyznaczony obszar również poza granice dzisiejszej Francji zarówno w celach porównawczych, jak i w poszukiwaniu źródeł, a niekiedy przykładów oddziaływania zastosowanych tutaj sposobów zagospodarowania przestrzeni.

Długo niedoceniana analiza morfologiczna może ułatwić i ukierunkować badania oparte na źródłach historycznych.

www.world-art.pl
www.tako.biz.pl

POLSKI
INSTYTUT
STUDIÓW
NAD SZTUKĄ
ŚWIATA

Cena: 49 zł
ISBN 978-83-66758-44-5

PUBLIKACJE

W związku z ograniczeniami finansowania nauki i kultury znacznie zmniejszyły się możliwości prowadzenia badań i publikacji wydawnictw. Trzy projekty zgłoszone do Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2025 – moduł - Dziedzictwo + – Projekty badawcze, zgłoszone na przełomie czerwca i lipca 2025 roku, nie zostały rozpatrzone do marca 2026.

W module „Wektory Nauki” uzyskały finansowanie dwa projekty (wymienione na początku Sprawozdania) rozpoczęte w 2025 i zakończone w 2026 roku - monografia i międzynarodowa konferencja:

Karolina Wolska-Pabian, *Karol Tichy (1871-1939) - artysta w kręgu „Ładu” i polskiej sztuki użytkowej* (WNM/SN/0080/2025/01) – ukaże się jako tom 38 w serii „Studia i Monografie”

IX Międzynarodowa konferencja konserwatorska "Tekstyliia w zabytkach - badania, konserwacja, innowacje" w kwietniu 2026 (WNK/SN/0345/2025/01) - publikacja w 2 tomach.

Janina Poskrobko-Strzęciwilk (Metropolitan Museum w Nowym Jorku) *Polish “Kontusz” Sashes and Their Cross-Cultural, Artistic and Technical Connections with the 17th-18th century Silk Sashes from Safavid Persia and Ottoman Turkey*. Środki na przygotowanie publikacji i druk (w 2026) w wysokości 42 195 zł uzyskane zostały z Fundacji Teresy Sahakian na Zamku Królewskim w Warszawie. Seria „Sztuka i Historia / Art and History” t. 4.

Andrzej Wojciech Kuryłek, *Polskie stacje polarne* – seria „Mała Seria” nr 3 – w druku.

World Art Studies 2025, tom 25 - *L'Ecole de Paris et les contacts artistiques franco-polonais au 20e siècle* - zostanie ukończony w połowie 2026 roku

Studia z Architektury Nowoczesnej 2025, nr 13 *Ideologia i tożsamość* - skierowany do druku

Sztuka Europy Wschodniej 2025, tom XIII - *Badania Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata* z tekstami o działalności w 25-lecie z Konferencji rocznicowej, bibliografią oraz informacją o konferencjach i działalności – w przygotowaniu

Sztuka Europy Wschodniej 2025, tom XIV - *Studia nad sztuką świata czy globalna historia sztuki* z tekstami z Konferencji rocznicowej (finansowanie na 2026 rok z programu „Czasopisma” Instytutu Książki MKiDN)

Pamiętnik Sztuk Pięknych 2025, nr 20 - *Polska sztuka użytkowa 1921- 2004* – w redakcji

The Artistic Traditions of Non-European Cultures 2025, nr 13 - *Visual Culture and Power in Africa – Art, Political Histories, and Transnational Exchanges* - w redakcji (dofinansowanie Instytutu Polskiego w Belgradzie)

Dwa roczniki czasopism wydawane dotąd przez Wydawnictwo Adam Marszałek w Toruniu oraz PISnSS zmieniły współwydawcę na Wydawnictwo Tako Tomasza Klejny w Toruniu (realizujące niemal wszystkie publikacje Instytutu), a także tytuły:

Art of Asia Journal 2025, nr 1/14 (ciągły z Art of the Orient) – skierowany do druku

Anuario de Arte Latinoamericano 2025, nr 1/15 – *Brasil* (ciągły z Arte de America Latina) – przygotowywany do druku.

Prof. Waldemar Deluga

„Series Byzantina”

W roku 2025 opracowywano materiały z konferencji *Art of the Greek Diaspora*, zorganizowanej w Zamościu w 2024 roku. Publikacja ukazuje się jako tom 23 „Series Byzantina”. Tematyka ta wzbudziła duże zainteresowanie w środowisku naukowym, szczególnie w Grecji. Grecy badacze zamierzają przygotować podobną konferencję, by przedstawić kontynuację badań o podobnej tematyce.

Prowadzone były przygotowania do Międzynarodowego Kongresu Bizantynologicznego w Wiedniu w 2026, który odbywa się raz na pięć lat. To ważne wydarzenie jest najlepszym miejscem promocji działań Instytutu. Dlatego oprócz referatów wygłaszanych przez jego członków, opracowywane są materiały promocyjne czasopisma „Series Byzantina”.

Chcemy też zaproponować uczestnikom konferencji o wspólne opublikowanie artykułów dotyczących sztuki bizantyńskiej w Europie Środkowej.

-

Dr Joanna Wasilewska

Muzeum Sztuki Afrykańskiej w Belgradzie – perspektywy współpracy

W 2025 roku PISnSS nawiązał kontakty z Muzeum Sztuki Afrykańskiej (Muzej afričke umetnosti) w Belgradzie, aktywną instytucją nie tylko w dziedzinie sztuki i gromadzenia zbiorów, ale też badań nad kulturami i zjawiskami politycznymi Afryki w szerokim znaczeniu.

Muzeum powstało w 1977 roku, w okresie intensywnych kontaktów pomiędzy ówczesną Jugosławią a krajami afrykańskimi. Konferencja w indonezyjskim Bandungu w 1955 roku zainaugurowała Ruch Państw Niezaangażowanych, gromadzący głównie kraje dzisiejszego Globalnego Południa. Obszar ten był wówczas nazywany Trzecim Światem, ze względu na oficjalne zdystansowanie od dwóch głównych bloków polityczno-militarnych okresu zimnej wojny. Początkowo najważniejszą rolę w ruchu odgrywały Indonezja, Indie i Egipt, a do kluczowych celów grupy należało wspieranie ruchów antykolonialnych i niepodległościowych. Wkrótce do ruchu dołączyła Jugosłavia, starająca się utrzymać pozycję neutralności i dystansu zarówno wobec bloku wschodniego, jak i Zachodu – jakkolwiek ideologicznie skłaniająca się do komunizmu. W 1961 roku w Belgradzie odbyła się pierwsza oficjalna konferencja państw niezaangażowanych i przez kolejne dwie dekady udział Jugosławii w tym ruchu był bardzo istotny.

Oznaczało to również zainteresowanie wymianą kulturalną między jego członkami. Muzeum Sztuki Afrykańskiej powstało w tym kontekście. Założyło je małżeństwo Zdravko Pečar i Veda Zagorac, działacze polityczni, dyplomaci, pisarze, publicyści, w pełni zaangażowani w politykę swojego kraju wobec państw niezaangażowanych, zwłaszcza afrykańskich. Pracując w Afryce Zachodniej i Północnej, stworzyli kolekcję sztuki, zwłaszcza rzeźb i tkanin, z Ghany, Gwinei, Mali, Beninu, Kamerunu. Nowe muzeum stało się też miejscem o znaczeniu dyplomatycznym, promującym ówczesną politykę międzynarodową i antykolonialne idee. Na terenie muzealnego ogrodu

znalazła się kotwica z dawnego statku niewolniczego, symbolizująca dekolonialną zmianę.

Prof. Hanna Rubinkowska-Anioł w trakcie dyskusji na seminarium "Darkness"

Dr Joanna Wasilewska podczas podsumowania seminarium "Darkness"

W 2023 roku w Belgradzie został otwarty Instytut Polski, a Muzeum Sztuki Afrykańskiej stało się jednym z jego ważnych, choć nieoczywistych na pozór partnerów. Ze strony Instytutu Polskiego współpracę tę koordynuje dr Joanna Wasilewska, członkini PISnSS. W 2024 roku miały miejsce pierwsze indywidualne wizyty studyjne polskich badaczy, połączone z otwartymi wykładami: dr. hab. Piotra Cichockiego z Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Warszawskiego, a także członkini PISnSS, prof. Hanny Rubinkowskiej-Anioł z Wydziału Kultur Azji i Afryki UW. W trakcie tych spotkań powstały pomysły na kolejne, szersze projekty zrealizowane w kolejnym roku.

We wrześniu 2025 roku odbyły się dwa wydarzenia realizowane wspólnie przez Muzeum Sztuki Afrykańskiej i Instytut Polski w Belgradzie. Pierwszym była wystawa polskich kuratorów, Janka Simona i Maksa Cegielskiego „One man doesn't rule a nation”, kolejna, dostosowana do specyfiki miejsca, to wersja projektu poświęconego mało wcześniej znanemu projektowi Aliny Ślesińskiej w Ghanie. Pomnik Kwame Nkrumaha, monumentalne dzieło polskiej rzeźbiarki, które z powodu dramatycznego przewrotu politycznego istniało bardzo krótko, stało się przedmiotem zarówno rekonstrukcji, jak i namysłu nad ówczesnymi relacjami Polski z krajami Afryki. Po otwarciu wystawy odbyło się dwudniowe seminarium „Darkness” poświęcone zagadnieniom kolonizacji i dekolonizacji w kontekście zaangażowania krajów Europy Środkowej i byłej Jugosławii w Afryce. Wzięli w nim udział badacze i badaczki z muzeów i uczelni Serbii, Polski, Słowenii, Czech, Belgii i Ghany, a towarzyszyły mu oprowadzania kuratorskie po nowo otwartej wystawie. Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata reprezentowali prof. Hanna Rubinkowska-Anioł i Nagmeldin Karamalla-Gaiballa z Uniwersytetu Warszawskiego oraz dr Joanna Wasilewska, współorganizująca wydarzenie wraz z Emilią Epštajn, kustoszka Muzeum.

W końcu 2025 roku przygotowano *memorandum of understanding* pomiędzy PISnSS a Muzeum Sztuki Afrykańskiej, które zostało podpisane na początku 2026 roku. Oznacza to możliwość bezpośredniej współpracy z tą interesującą placówką. Charakter jej kolekcji, przesłanie polityczne i faktyczny wymiar

antykolonialnego zaangażowania muzeum był w ostatnich latach przedmiotem krytycznej refleksji. Jest to miejsce żywej dyskusji nie tylko z racji wewnętrznej pracy zespołu, ale też regularnych i rozległych kontaktów z badaczami zewnętrznymi, przede wszystkim z Uniwersytetu Belgradzkiego, ale też z wielu innych placówek z Europy i Afryki.

Na rok 2026 zaplanowany jest kolejny program wizyt i wykładów ze strony polskiej w Belgradzie, który z ramienia PISnSS zainauguruje w kwietniu prof. Aneta Pawłowska z Uniwersytetu Łódzkiego. Podjęto również prace nad specjalnym numerem czasopisma „Artistic Traditions of Non-European Cultures”, z udziałem głównie autorów polskich i serbskich. Jego zakres tematyczny to *Visual Culture and Power in Africa – Art, Political Histories and Transnational Exchanges*. Redaktorkami tomu będą Joanna Wasilewska i Emilia Epštajn. Wszystkie te aktywności możliwe są dzięki wsparciu Instytutu Polskiego w Belgradzie.

Muzeum Sztuki Afrykańskiej jest ciekawym partnerem również w dłuższej perspektywie – przyszłej konferencji poświęconej konsekwencjom powstania Ruchu Państw Niezaangażowanych dla wymiany kulturalno-artystycznej. Planujemy współpracę przy tym i innych przedsięwzięciach w kolejnych latach.

Radosław Predyger

Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata – Polska Misja Artystyczno-Naukowa w Japonii

Dni Polskiego Dziedzictwa 2025: koncert duetu SABINA & THEO LOOP ACT (Sabina Karwala i Mateusz Pisulak)

Polska Misja Artystyczno-Naukowa w Japonii (PMANJ) działa od 2012 roku w regionie Setouchi (prefektura Okayama). Została powołana z inicjatywy artysty Radosława Predygiera i prof. Jerzego Malinowskiego jako zagraniczna placówka Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata. Naszą misją jest budowanie trwałych mostów między Polską a Japonią poprzez sztukę, naukę i wymianę kulturalną.

Działamy na styku kultur, promując polskie dziedzictwo materialne i niematerialne w Japonii oraz wspierając dialog w obszarze nauk humanistycznych i sztuki. Nasze działania obejmują: współpracę instytucjonalną – łączymy japońskie i polskie uczelnie, fundacje, władze lokalne oraz placówki dyplomatyczne; organizację wydarzeń – tworzymy wystawy, koncerty, konferencje naukowe, warsztaty i rezydencje artystyczne; oraz edukację i popularyzację – prowadzimy wykłady, działania wydawnicze i popularyzatorskie, przybliżając polską kulturę japońskim odbiorcom.

Więcej o naszej działalności można przeczytać na stronie Misji: <https://pmanj.wordpress.com/>

Korzystając z faktu, że Instytut Polski w Tokio rokrocznie organizuje w stolicy Japonii koncerty znakomitych polskich artystów z okazji Dni Polskiego Dziedzictwa (Polish Heritage Days), Polska Misja Artystyczno-Naukowa w Japonii stara się uzupełniać ten program o dodatkowe koncerty wybranych wykonawców w prefekturze Okayama, w mieście Setouchi, poszerzając tym samym zasięg oddziaływania kultury polskiej w Japonii. W dniu 18 maja 2025 r., w niedzielę, o godzinie 18.30, w kompleksie kulturalnym Teremok w miejscowości Ushimado odbył się koncert duetu SABINA & THEO LOOP ACT, który przeniósł słuchaczy w świat nowoczesnych brzmień w otoczeniu

japońskiej natury.

Koncert, który rozpoczął się o zachodzie słońca, w obiekcie położonym nad samym brzegiem morza, miał charakter kameralny i intymny. Publiczność była oczarowana występem – planowany na 70 minut koncert przedłużył się na wyraźne życzenie słuchaczy, którzy domagali się bisów.

Jeden z uczestników napisał po wydarzeniu: „Spędziliśmy wspaniały wieczór z Sabiną i Theo Loop Act. Dziękujemy za sprowadzenie ich do miasta Setouchi”.

Zważywszy na jakość muzyczną i wspaniałe wykonanie artystyczne – na szczególną uwagę zasługują niezwykle talent wokalny Sabiny Karwali oraz kunszt muzyczny Mateusza Pisulaka – można jedynie życzyć sobie jeszcze liczniejszej publiczności i jeszcze więcej tego typu koncertów.

Miejmy nadzieję, że publiczność dopisze także na kolejnym koncercie z okazji Dni Polskiego Dziedzictwa 2026 – tym razem kwintetu smyczkowego VOŁOSI, który w maju 2026 r. wystąpi w Setouchishi już po raz trzeci.

Dr Katarzyna Zapolska

IX Międzynarodowa Konferencja konserwatorska
Tekstylia w zabytkach. Badania – konserwacja – innowacje /
Textiles in Artifacts. Research – Conservation – Innovation
Toruń, 15-17 kwietnia 2026 r.

Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata oraz Katedra Konserwacji- Restauracji Papieru i Skóry na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu organizują **IX Międzynarodową Konferencję Konserwatorską „Tekstylia w zabytkach. Badania – konserwacja – innowacje”**, która odbędzie się w dniach 15-17 kwietnia 2026 r. w Auli Wydziału Matematyki i Informatyki UMK przy ul. Chopina 12/18 w Toruniu. Organizacja konferencji finansowana jest od 2025 roku ze środków przyznanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach programu „Wektory Nauki – Konferencje naukowe.

Konferencja poświęcona zostanie zagadnieniom związanym z obiektami złożonymi, w których jednymi z elementów są tekstylia. Produkcja, handel i ich ochrona, to powiązane ze sobą tematy, które łączą wiele wpływów i dziedzin, a te obejmują istotne, nakładające się na siebie aspekty dziedzictwa materialnego i niematerialnego, kultury, wiedzy oraz najnowocześniejszych badań. W dobie dynamicznego rozwoju nauki i technologii konserwacja tekstyliów zabytkowych zyskuje zupełnie nowe narzędzia, metody i materiały. Na konferencji poruszone zostaną kwestie nowoczesnych (ale nie tylko) rozwiązań stosowanych w badaniach, konserwacji, rekonstrukcji, przechowywaniu i ekspozycji tekstyliów, zwłaszcza w przypadkach wymagających niestandardowego podejścia – np. w obiektach złożonych materiałowo, wielkoformatowych lub w stanie destrukcyjnym z uwzględnieniem wyzwań kulturowych i środowiskowych. Szczególna uwaga zostanie poświęcona innowacjom technologicznym i interdyscyplinarnym praktykom, które mają potencjał, aby zmienić konserwację tekstyliów –

zarówno w dużych instytucjach muzealnych, jak i w mniejszych pracowniach konserwatorskich.

Wydarzenie to będzie okazją do prezentacji wyników badań i doświadczeń, ale również do wymiany poglądów środowisk naukowych i praktyków zajmujących się tekstyliami, które stanowią nieodłączną część dziedzictwa materialnego i niematerialnego.

Sztuka i Krytyka / Art and Criticism. Komunikat Zarządu Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata

Red. Jerzy Malinowski, Grażyna Raj i Marcin Teodorczyk, Polski Instytut Studiów na Sztuką Świata, ISSN 2544-9281

Spis zawartości rocznika:

SZTUKA I KRYTYKA 2025 NR 1 (148), ss. 46

Informacje: Jubileusz 25-lecia działalności Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata: Jubileuszowa Konferencja *Studia nad sztuką świata / World Art Studies* (18-19. 03. 2025); Konferencja *Sztuka użytkowa w Polsce 1925 – 2025. W stulecie Międzynarodowej Wystawy Sztuki Dekoracyjnej i Wzornictwa w Paryżu*; Komitet ds. Badań nad Polską Sztuką Użytkową; International Online Conference *Mexican Art and Its Collections in Europe (16th-21st Centuries): Interwoven Histories / Mexican Art Goes Global. Tracing Artistic Connections During the Iron Curtain Era – Call for Papers*. **Artykuły:**

JOANNA DOBKOWSKA-KUBACKA, *„Chcemy całego życia”. Feminizmy w sztuce polskiej*. Państwowa Galeria Sztuki w Sopocie (19.10.2024 – 2.02.2025); BEATA BIEDROŃSKA-SŁOTOWA, *Relacja Henryka Sienkiewicza na temat tureckich tkanin znalezionych w Stambule pod koniec XIX wieku*; MAGDALENA FURMANIK-KOWALSKA, MAŁGORZATA STOLARSKA-FRONIA, *Nowe fakty z życia i twórczości Leopolda Gottlieba. Raport z projektu*; ELEONORA JEDLIŃSKA, *Szare popołudnie w Papierowym Mieście*; Nowe książki; JERZY MALINOWSKI, *Pamięci profesora Michitaki Suzuki*.

SZTUKA I KRYTYKA 2025 NR 2 (149), ss. 46

Informacje: Program Konferencji Jubileuszowej z okazji 25-lecia Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata, Warszawa 27-29 marca 2025; Konwersatorium; ANETA PAWŁOWSKA, *Jubileusz Profesor Eleonory Jedlińskiej oraz prezentacja książki „Ars inspiratio”*; BOŻENA PYSIEWICZ, *Plakaty Wojciecha Fangora*; Programy Konferencji Jubileuszowych z okazji 15- i 20-lecia Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata, Warszawa 28 marca 2015 i 18 stycznia 2020.

SZTUKA I KRYTYKA 2025 NR 3 (150), ss. 102

Informacje: Program Konferencji Jubileuszowej z okazji 25-lecia Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata, Warszawa 27-29 marca 2025; JERZY MALINOWSKI, *O działalności Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata w latach 2020-2024*; Wybrane publikacje – okładki; **Streszczenia referatów:** – 1. dzień: Sztuka Europy, w tym Polski, Sztuka żydowska; – 2. dzień: Część oficjalna, Sztuka Europy i Ameryki Północnej, Sztuka Ameryki Środkowej i Południowej; – 3. dzień: Sztuka Azji, Sztuka Afryki, Sztuka Antarktydy; RADOSŁAW PREDYGIER, *Polska Misja Artystyczno-Naukowa w Japonii*.

SZTUKA I KRYTYKA 2025 NR 4 (151), ss. 80

Nekrolog dr Magdaleny Łaptaś. Konwersatoria; **SPRAWOZDANIE POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA ZA 2024 ROK:**

Konferencje: WALDEMAR DELUGA, *Art of the Greek Diaspora. Międzynarodowa konferencja w Zamościu*; JOANNA WASILEWSKA, *Seminaria Supraskie*; AGNIESZKA BENDER, *Il Principe Stanislao Poniatowski e l'Italia. Konferencja Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata w Rzymie*; Publikacje za 2024 rok; Seminaria i konwersatoria; Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata - Polska Misja Artystyczno-Naukowa w Japonii. Sprawozdanie z działań Misji w roku 2024. **KONFERENCJA JUBILEUSZOWA Z OKAZJI 25-LECIA POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA:** JERZY MALINOWSKI, *Jubileuszowa Konferencja z okazji 25-lecia Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata 27-29 marca 2025*; ANNA MARKOWSKA, *Studia nad sztuką świata czy globalna historia sztuki? Podsumowując jubileusz Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata*; Odznaczenia w związku z jubileuszem Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata; ANNA DZIERŻYC-HORNIK, *Fotografie z uroczystości odznaczeń i Konferencji Jubileuszowej*.

SZTUKA I KRYTYKA 2025 NR 5 (152), ss. 78

Informacje: Walne Zebranie 31 maja (porządek obrad); Konferencja *Mexican Art Goes Global. Tracing Artistic Connections During the Iron Curtain Era* – Wrocław 22-23 maja; Konwersatoria; **Artykuły:** MONIKA SZCZYGIEŁ-GAJEWSKA, *Wystawy prac Franciszki Themerson w Londynie*; PIOTR MAJEWSKI, *Druga Rzeczypospolita wobec muzeów (zarys problematyki)*; MAGDALENA LASKOWSKA, *Katalogi farb i przyborów do malowania „z pierwszego głównego na Galicyą uniwersalnego składu fabrycznego Romana Drobnera w Krakowie” źródłem wiedzy o warsztacie młodopolskiego artysty*.

SZTUKA I KRYTYKA 2025 NR 6 (153), ss. 92

Pamięci Profesora Aleksandra Fedoruka (opr. Jerzy Malinowski); **Informacje:** *W oku cyklonu. Modernizm w Ukrainie* - otwarcie wystawy w Muzeum Sztuki w Łodzi 27 czerwca 2025; Spotkanie z Mariolą Kazimierczak, autorką książki *Michał Tyszkiewicz (1828-1897). Wybitny kolekcjoner antyku między*

Włochami a Francją w Bibliotece Polskiej w Paryżu 26 czerwca 2025; Zaproszenie na konferencję *Odzwierciedlenie i przekształcenie. Tożsamość artysty w zmieniającej się rzeczywistości politycznej XX wieku* w Toruniu 21-23 października 2025. **WALNE ZEBRANIE POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA 31 MAJA 2025 ROKU:** Protokół Walnego Zebrania (opr. Joanna Wasilewska), Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej (opr. Jacek Tomaszewski), Krzysztof Zygmunt Cieszkowski – wręczenie medalu „Zasłużony dla Kultury Polskiej” (opr. Jerzy Malinowski), Prof. Ewa Balicka-Witakowska – członkiem honorowym PISnSS (opr. Jacek Tomaszewski). **Informacje:** Informacja o tematyce redagowanych czasopism; MAŁGORZATA PASZYŁKA-GLAZA, *Nieznana opowieść gdańskiego kota Mruczysława* (Spotkanie autorskie z prof. Teresą Grzybkowską). **Konferencje, wystawy, artykuły:** KAROLINA ZYCHOWICZ, Konferencja *Mexican Art Goes Global. Tracing Artistic Connections during the Iron Curtain Era* we Wrocławiu; JERZY UŚCINOWICZ, *Świątynia - pomiędzy Chrześcijańskim Wschodem i Zachodem* – wystawa i konferencja w Santiago de Chile; MAGDALENA WICHTOWSKA, Wystawa *Tadek Beutlich: On and Off the Loom* w Ditchling Museum of Art + Craft w Anglii; MONIKA SZCZYGIEŁ-GAJEWSKA, *Leon Vilaincour, Malarskie zapisy ginącego świata*.

SZTUKA I KRYTYKA 2025 NR 7-8 (154-155), ss. 84

Informacje, konferencje, wystawy: Marcin Wilk, *Jedyna. Biografia Karoliny Lanckorońskiej*, Wyd. Znak, Kraków 2025; *Odzwierciedlenia i przekształcenia. Tożsamość artysty w zmieniającej się rzeczywistości politycznej XX wieku* – konferencja Toruń 21-23. 10. 2025; *Polska Sztuka Użytkowa w latach 1945-1989* – spotkanie Warszawa 30. 10. 2025; *Józef Jarema 1900–1974. „O” jak oko*. Wystawa monograficzna w Muzeum Regionalnym im. dr. Stanisława Kadyiego w Jaśle. 30. 08- – 12. 12 2025. **Artykuły:** PIOTR MAJEWSKI, *O przeszłości dla przyszłości z perspektywy dnia dzisiejszego (Z prac konwersatorium „Muzea polskie w XX wieku”)*; DOROTA MORAWETZ, *Ambaláže – De-Ambaláže. Tildy Swinton i Oliviera Saillarda Gry z Kostiumem. Refleksje Wokół Performance’u ”Embodying*

Pasolini”; LIDIA GERC, *W muzeach i galeriach Wiednia. Nowe książki:* Krzysztof K. Pawłowski, *Wokół Doliny Rodanu. Geneza ukształtowania średniowiecznej przestrzeni miejskiej. Refleksje architekta*, Seria Mała 2, Warszawa – Toruń 2025; „*Architektura kultur lokalnych pogranicza. Pogranicze Polski, Litwy, Białorusi i Ukrainy*” tom V – „*Sacrum w ruinie*”, Białystok 2025.

SZTUKA I KRYTYKA 2025 NR 9 (156), ss. 78

Informacje: Spotkanie z profesorem Krzysztofem K. Pawłowskim *Meandry badań nad kształtowaniem miasta*, SARP Warszawa, 16.10. 2025; **Nowe wystawy:** Krystyn Olszewski (Muzeum Emigracji, Gdynia), Jerzy Zalszupin (Visteria Foundation, Warszawa), Sztuka Afryki. Makonde (Muzeum Miejskie, Żory), L’Ecole de Paris. Marek Roefler collection (Musée de Montmartre). **Konferencje i Spotkania:** 10. Konferencja Sztuki Nowoczesnej *Odzwierciedlenia i przekształcenia. Tożsamość artysty w zmieniającej się rzeczywistości politycznej XX wieku*, CSW Toruń 21-22. 10. 2025; Spotkanie *Polska sztuka użytkowa w latach 1921-2004*, ASP Warszawa, 30.10. 2005; VII Konferencja Afrykańska, *Afryka – niewykorzystany potencjał IV*, Biblioteka Humanistyczna UŁ, 9–11.10. 2025; *Architektura Kultur Lokalnych Pogranicza, Miejsca kultu i pamięci na pograniczu kultury i natury*, Stacja Naukowa PAN w Rzymie 21-22. 10. 2025; IX Międzynarodowa Konferencja Konserwatorska *Tekstyliia w zabytkach. Badania - konserwacja - innowacje / Textiles in Artifacts. Research - Conservation – Innovation*, CSW Toruń, 15-17. 04. 2026. **Artykuły:** ELŻBIETA ORMAN, *Karoliny Lanckorońskiej portret niedokończony*; ANNA KATARZYNA MALESZKO, *Ciemność i blask, czyli o pożytkach z cierpienia w samotnej wędrówce artysty*; DOROTA MORAWETZ, *Paryskie spacerki. Sztuka, moda i aura Paryża w 100-lecie wystawy 1925*.

SZTUKA I KRYTYKA 2025 NR 10 (157), ss. 54

Konferencje i wystawy: Spotkanie *Polska sztuka użytkowa w latach 1921-2004* w Warszawie 30.10. 2015; *Leon Podsiadły – arabeska ruchu* wystawa w Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku (tekst Dorota Grubba-Thiede). **Artykuł:** ZOFIA POTAKOWSKA, *Sztuka ludu Makonde wczoraj i dziś*, cz. I. **Katalogi wystaw i opracowania:** Jana Švantnerová (ed.), *Živopisy lidí a věci. Mimoeurópske zbierky v Múzeu mesta Bratislavy / Biographies of People & Things. Non-European Collections in the Bratislava City Museum*, Bratislava 2025; *Hanna Brzuszkiewicz. Material and Breath* – monografia pod red. Doroty Grubby-Thiede, wyd. ASP w Gdańsku, Muzeum Okręgowe w Toruniu, Toruń 2025.

SZTUKA I KRYTYKA 2025 NR 11 (158), ss. 58

Pamięci prof. Akiko Kasuya. *Konwersatorium Muzea polskie w XX wieku. Tradycja i tożsamość w czasie i przestrzeni architektury* – program konferencji na Wydziale Architektury Politechniki Białostockiej - Supraśl – Białystok 19-20 listopada 2025; **Sprawozdania z konferencji:** MARZENA KRÓLIKOWSKA-DZIUBECKA, Sesja naukowa *W kręgu sztuki baroku* w Muzeum Pozytywizmu w Gołotczyźnie, poświęcona pamięci profesora Juliusza A. Chrościckiego; MAŁGORZATA GERON, 10. Konferencja Sztuki Nowoczesnej. *Odzwierciedlenia i przekształcenia. Tożsamość artysty w zmieniającej się rzeczywistości politycznej XX wieku* w CSW „Znaki Czasu” w Toruniu; AGNIESZKA GRALIŃSKA-TOBOREK i OLGA TUSZYŃSKA-SZCZEPANIAK, O dziedzictwie Profesora Mieczysława Wallisa. Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej *Przeżycie i wartość w badaniach nad sztuką i refleksji estetycznej – podążając za Mieczysławem Wallisem* na Uniwersytecie Łódzkim [patronat PISnSS]; MARIOLA KAZIMIERCZAK, Konferencja naukowa z okazji *Setnej rocznicy śmierci Wilhelma Froehnera (1925–2025)* w Paryżu. Sprawozdanie; MARIOLA KAZIMIERCZAK (we współpracy z MATHILDE AVISSEAU-BROUSTET), Lista obiektów z kolekcji Froehnera: Tessery pochodzące od Tyszkiewicza; Obiekty innych kategorii pochodzące od Tyszkiewicza. **Recenzja z wystawy i artykuł:** AGNIESZKA KOŁODZIEJCZAK, Makondyjska Clotho przedzie nić żywota. O wystawie

Sztuka Afryki. Makonde z polskich zbiorów prywatnych i muzealnych w Muzeum Miejskim w Żorach; MARIA HUSSAKOWSKA, Wystawy sztuki współczesnej poza centrami: Norwegia, Grecja.

SZTUKA I KRYTYKA 2025 NR 12 (159), ss. 76

Życzenia. Konwersatoria i seminaria. **Konferencja i współpraca zagraniczna:** JERZY UŚCINOWICZ, *Miejsca kultu i pamięci na pograniczu kultury i natury* – konferencja w Stacji Naukowej PAN w Rzymie i w Politechnice Białostockiej; JOANNA WASILEWSKA, *Muzeum Sztuki Afrykańskiej w Belgradzie – perspektywy współpracy.* **Artykuł:** ANNA KATARZYNA MALESZKO, *Kolekcja sztuki japońskiej w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie. Zarys historyczny.*

Walne Zebranie Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata 31 maja 2025

Protokół Walnego Zebrania Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata
31 maja 2025 roku w Fundacji Atelier

W zebraniu stacjonarnie wzięło udział 13 osób, online 12 osób.

Zebranie otworzył Prezes Instytutu prof. Jerzy Malinowski. Przedstawił zebrany sprawozdanie z pracy organizacji za rok 2024, podkreślając niezmiennie wysoką aktywność placówki przy problemach z finansowaniem działalności bieżącej. Następnie wręczył panu Krzysztofowi Zygmuntowi Cieszkowskiemu – członkowi honorowemu Instytutu – odznakę „Zasłużony dla Kultury Polskiej”, przyznaną przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wygłaszając przy tym krótką laudację o odznaczonym i podkreślając jego zasługi jako tłumacza i konsultanta językowego dla Instytutu.

Następnie Prezes przedstawił zebrany propozycję przyznania członkostwa honorowego dwóm osobom, znakomitym badaczkom, związanym od lat z Instytutem: dr Beacie Biedrońskiej-Słotowej oraz prof. Ewie Balickiej-Witakowskiej, której sylwetkę przedstawił dr Jacek Tomaszewski. Obie kandydatury zostały przegłosowane i jednogłośnie przyjęte.

Dr Jacek Tomaszewski jako przewodniczący Komisji Rewizyjnej przedstawił informację o jej pracy, w tym analizę sprawozdania rocznego i w imieniu Komisji rekomendował jego przyjęcie przez Walne Zebranie. Następnie odbyło się głosowanie (na żywo i online) nad absolutorium dla Zarządu, które zostało jednogłośnie udzielone.

Dr Magdalena Tarnowska poinformowała o stanie składek członkowskich. Zwróciła uwagę, że w okresie poprzedzającym konferencję jubileuszową wiele osób uzupełniło zaległości, jednak nadal ok. 30% członków składek nie płaci. Podkreśliła, że to właśnie składki są podstawą utrzymania infrastruktury – lokalu, strony internetowej itp. i niskie wpływy grożą ich utratą.

Dr Joanna Wasilewska przedstawiła w skrócie projekt nowej strony internetowej Instytutu, prowadzony przez nieobecną dr Magdalenę Ginter-Frołow, a finansowany z programu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego „Społeczna odpowiedzialność nauki II – Popularyzacja nauki”. Nowa strona będzie połączona z repozytorium tekstów publikowanych w wolnym dostępie. Aleksandra Görlich zadeklarowała pomoc przy migracji danych lub w innych pracach związanych z tym projektem. Jerzy Malinowski zaproponował opublikowanie w formie papierowej aktualnej bibliografii publikacji Instytutu.

Radosław Predygier przedstawił krótką relację z działań prowadzonej przez niego Polskiej Stacji Artystyczno-Naukowej w Okayamie, w Japonii.

Prezes Jerzy Malinowski przedstawił następnie plany na rok bieżący oraz 2026, z uwzględnieniem konferencji oraz możliwych źródeł finansowania, w tym nowych naborów NPRH.

W ramach wolnych wniosków prof. Jerzy Uścińowicz mówił o możliwościach współpracy z Chile, gdzie ostatnio nawiązał nowe kontakty, zaś dr Jakub Zarzycki zaś zachęcał do współpracy przy prowadzeniu profilu FB organizacji.

Opr. Joanna Wasilewska

SPRAWOZDANIE KOMISJI REWIZYJNEJ
POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA
Z KONTROLI DZIAŁALNOŚCI MERYTORYCZNEJ I FINANSOWEJ ZA ROK 2024

Komisja Rewizyjna w roku 2024 działa w składzie:

1. dr Jacek Tomaszewski – Przewodniczący
2. dr hab. Weronika Liszewska – Członkini
3. dr Jakub Zarzycki – Członek

Zgodnie z § 23 i 24 statutu Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata Komisja Rewizyjna na posiedzeniu w dniu 16 maja 2025 roku dokonała oceny działalności Zarządu Instytutu za rok 2024 pod względem celowości, rzetelności i gospodarności działania. Komisja Rewizyjna zapoznała się ze sprawozdaniem z działalności organizacyjnej i merytorycznej Instytutu oraz z informacją finansową za rok obrotowy 2024.

Podstawowe obszary prac Komisji Rewizyjnej dotyczyły:

1. Działalności organizacyjnej i merytorycznej Instytutu.
2. Oceny prawidłowości zarządzania funduszami dokonanej na podstawie sprawozdania finansowego.

ad. 1. Na podstawie analizy sprawozdania Zarządu PISNSS za rok 2024 stwierdzono, że działalność organizacyjna i merytoryczna Instytutu spełnia założenia programowe instytucji. Główne cele Instytutu, jakimi są badania światowej sztuki, ochrona materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego różnych rejonów świata oraz działalność popularyzatorska i wydawnicza realizowane były poprzez metody określone w statucie Instytutu.

Ważne zadanie statutowe, jakim jest organizacja i konsolidacja życia naukowego oraz tworzenie siatki współpracy międzynarodowej wcielano w życie poprzez przygotowanie trzech międzynarodowych konferencji oraz organizację licznych seminariów i konwersatoriów. W ubiegłym roku wyjątkowo bogaty był program tych ostatnich spotkań i obejmował siedemnaście wydarzeń zamkniętych w trzech cyklach, częściowo współorganizowanych z Wydziałem Orientalistycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Aktywność Instytutu w tym aspekcie jest podobna jak w roku poprzednim. Jak już wielokrotnie podkreślano w sprawozdaniach Komisji Rewizyjnej, szczególnie ten ostatni rodzaj działalności, wypełniający cel określony w punkcie 10. 6. paragrafu Statutu Organizacji, wydaje się szczególnie istotny w kontekście integracji środowisk badawczych oraz popularyzacji działalności Instytutu.

17 wydawnictw opublikowanych przez Instytut w 2024 roku w formie syntez, monografii, publikacji cyklicznych oraz czasopism obejmują tematykę sztuki i kultury polskiej, Dalekiego i Bliskiego Wschodu, Ameryki Łacińskiej Afryki oraz Europy. Ukazywał się regularnie periodyk „Sztuka i Krytyka”. Ponadto w ramach Instytutu uzyskano środki na realizację 6 projektów finansowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego,

dofinansowanie trzech wydawnictw książkowych z Instytutu Książki Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz dwie celowe dotacje z fundacji prywatnych.

Na podstawie sprawozdań merytorycznych Zarządu z trzech ostatnich lat Komisja stwierdziła, iż w ramach głównych kierunków aktywności – działalności wydawniczej, organizacji konferencji naukowych, seminariów, zebrań naukowych oraz realizacji projektów naukowych – Instytut pozostaje na poziomie lat ubiegłych.

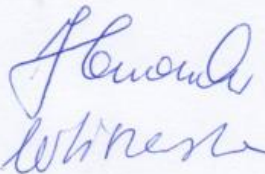
ad. 2. Składane na zebraniach oraz zawarte w sprawozdaniu za rok 2024 informacje o dochodach i wydatkach pozwoliły na bieżącą ocenę sytuacji finansowej Instytutu.

Przeanalizowano wydatkowanie dofinansowania konferencji naukowych, grantów i wydawnictw książkowych. Przeanalizowano także strukturę zrealizowanych przychodów i kosztów działalności statutowej. Komisja stwierdziła brak nieprawidłowości oraz klarowność sporządzenia dokumentacji finansowej za 2024 rok.

W oparciu o informacje dotyczące finansów Instytutu Komisja stwierdziła niewielki wzrost wpływów ze składek w stosunku do poprzedniego roku rozliczeniowego. Jednak w dalszym ciągu należy dążyć do skuteczniejszego egzekwowania składek, stanowiących obecnie podstawę utrzymania infrastruktury Instytutu.

Na podstawie przeprowadzonej kontroli Komisja Rewizyjna wnosi o zatwierdzenie sprawozdania z działalności merytorycznej i finansowej Instytutu za rok 2024 i o udzielenie absolutorium Zarządowi za ten rok.

Dr Jacek Tomaszewski

Przewodniczący

Dr hab. Weronika Liszewska

Członkini

Dr Jakub Zarzycki

Członek

**POLSKI
INSTYTUT
STUDIÓW
NAD SZTUKĄ
ŚWIATA**